

राष्ट्रिय बीउ बिजन नीति २०५६

१. पृष्ठभूमि

उच्च गुणस्तरको बीउ बिजनको प्रभावकारी वितरण प्रक्रियाबाट कृषि उत्पादन बृद्धिको लक्षित उपलब्धी हासिल गर्न ठूलो टेवा पुग्दछ । कृषक वर्गलाई उपयुक्त बीउ बिजन समसामयिक रूपमा उपलब्ध गराउनका लागि हालसम्म विभिन्न प्राविधिक गतिविधि विद्यमान रहेको भए तापनि ती गतिविधिहरूबाट वञ्चित रूपमा उपलब्धीहरू हासिल हुन सकेको छैनन् ।

उच्च गुणस्तरको बीउ बिजन उत्पादन, प्रशोधन तथा परीक्षण व्यवस्था मिलाई गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन सु-व्यवस्थित रूपले उपलब्ध गराई सर्वसाधारण जनताको सुविधा तथा आर्थिक स्थिति सुदृढ गर्न वान्छनीय भएअनुरूप बीउ बिजन ऐन, २०४५ को व्यवस्था गरिएको छ । यसै ऐन अन्तर्गत बीउ बिजन नियमावली, २०५४ पनि जनसमक्ष आइसकेको छ । यो पक्षलाई दीर्घकालीन कृषि योजनाले प्रविधि क्षेत्रभित्र पर्ने र बीउको योगदान विशेष महत्वपूर्ण हुने भन्ने कुरालाई स्वीकार गरेको छ । यस्तो स्वीकारोक्तिलाई अब संस्थागत र कार्यक्रमगत व्यवस्थाबाट व्यवहारमा प्रभावकारी बनाउनु आवश्यक देखिएको छ ।

उपर्युक्त आवश्यकतालाई विचार गरी दीर्घकालीन योजनाले राखेको कृषि विकासको लक्ष्य अनुरूप आर्थिक उपलब्धी हासिल गर्ने उद्देश्यले यो बीउ बिजन नीति प्रस्तुत गरिएको छ ।

२. उद्देश्यहरू:

- २.१ विभिन्न बालीको आवश्यक गुणस्तरीय तथा परिमाणात्मक बीउ बिजन सुव्यवस्थित रूपले उपलब्ध गराउने ।
- २.२ गुणस्तरिय बीउ उत्पादन गरी निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने ।
- २.३ विद्यमान अन्तराष्ट्रिय विश्व व्यापारलाई दृष्टिगत गरी बीउ व्यवसायलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- २.४ नेपालको आफ्नै विशेषतापूर्ण बीउहरूको अनुवांशिक (Genetic) चरित्रलाई अक्षुण्ण र सुरक्षित राख्ने तथा सो उपरको अधिकार सुरक्षण गर्ने काममा अन्य सम्बन्धित निकायसित समन्वय गर्ने ।

३. नीति:

- ३.१ जातीय विकास तथा सम्बर्द्धन
- ३.२ जातीय विकास तथा सम्बर्द्धनको कार्य सरकारी स्तरबाट गर्दै आएकोमा भविष्यमा यो कार्य गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट समेत गराइने ।
- ३.१.२ जातीय विकासमा संलग्न हुने चाहने निकायले आफ्नो पूर्वाधारको अवस्था र औचित्यको पूर्व जानकारी गराएपछि मात्र जातीय विकासमा संलग्न हुन पाउने व्यवस्था मिलाइने ।
- ३.१.३ कृषि अनुसन्धानबाट विकसित नयाँ जातहरू कृषकस्तरमा वितरण हुनुअघि जात अनुमोदन, उन्मोचन तथा पंजीकरणको कार्य राष्ट्रिय बीउ बिजन समिति (यसपछि यस नीतिमा “समिति” भनिएको) बाट गरिनेछ ।
- ३.१.४ प्राविधिक दृष्टिकोणले कुनै जात अनुपयुक्त ठहर भएमा यसको नाम पंजीकरणबाट हटाउने र सोको जानकारी कृषकलाई दिने व्यवस्था उपर्युक्त समितिले मिलाउनेछ ।
- ३.१.५ जातीय विकासको सिलसिलामा स्थानीय जातको ठूलो महत्व हुन्छ । यसकारण कृषि जैविक विविधता संरक्षण (Agro-Bio-diversity Conservation) र जातको स्वामित्वको अधिकार (Variety Rights) स्थापना गर्ने ।
- ३.१.६ बीउको विकास र उत्पादन बढाउन सरकारी तथा निजी क्षेत्रलाई राष्ट्रिय वा अन्तराष्ट्रिय बीउ व्यवसायीहरूसँग संयुक्त भई कार्य गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।

३.२ बीउ बृद्धि:

- ३.२.१ बीउ उत्पादन प्रणाली अर्थात न्यूक्लियस/प्रिवेशिक, प्रजनन, मूल र प्रमाणित तथा उन्नत बीउ उत्पादन प्राणीलार्य कृषकहरूको माग अनुसारको परिमाणमा उपलब्ध हुनसक्ने गरी उत्पादनमा निरन्तरता दिइनेछ ।
- ३.२.२ उच्च मूल्यका बीउहरू उत्पादन गरी निर्यात प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- ३.२.३ न्यूक्लियस तथा प्रजनन बीउको गुणात्मक सम्बर्द्धन (Maintenance) तथा परिमाणात्मक उत्पादनको जिम्मेवारी प्रजनन (Breeder) मा

- निहित रहने छ । बीउको गुणात्मक सम्बर्द्धन तथा परिमाणात्मक उत्पादनको योजना तथा सोको व्यवस्था उपयुक्त समितिले मिलाउनेछ ।
- ३.२.४ मूल बीउ उत्पादनको कार्य सरकारीस्तर लगायत गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रमा उत्पादन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ । मूल बीउ उत्पादन गर्न आवश्यक पर्ने प्रजनन् बीउ (Breeder Seed) उपलब्ध गराउनका लागि प्रजनन बीउ उत्पादकहरु र मूल बीउ उत्पादकहरुको लागि आवश्यक पर्ने गरी परिमाणात्मक वासलात समितिले तयार गरी सोको आधारमा आवश्यक बीउ बिजन उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३.२.५ प्रजनन बीउको माग सम्बन्धित निकायले राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिलाई अग्रिम जानकारी दिनेछ । यस सम्बन्धको कार्य योजना समितिले बनाउनेछ ।
- ३.२.६ उपरोक्त अनुसार नै प्रमाणित तथा उन्नत बीउ उत्पादनको कार्य गर्न चाहिने मूल बीउको आवश्यक परिमाणबारे राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिलाई अग्रिम जानकारी सम्बन्धित निकायले दिने र राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिले यस सम्बन्धमा व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ३.२.७ स्थानीय स्तरमा बीज बृद्धि कार्यक्रमको लागि सरकारी तथा गैर-सरकारी क्षेत्रबाट उन्नत बीउ उत्पादन गर्न सम्भाव्यता सहितको प्रस्ताव आएमा स्रोत बीउको व्यवस्था राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिले मिलाउनेछ ।
- ३.२.८ बीउ उत्पादन गर्दा बीउ बालीको प्रकार र जात अनुसार क्षेत्र निर्धारण र रजिष्टर्ड बीउ उत्पादन (Registered Seed Grower) को स्थापना गरी बीउ उत्पादन करारको आधारमा उत्पादन गर्ने व्यवसायीलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

३.३ गुणस्तर नियन्त्रणः

- ३.३.१ हालसम्म बीउ प्रमाणिकरण (Seed Certification) र यथार्थ संकेत पत्र (Truthful Label) लगाएर बीउ गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने प्रावधान रहेकोमा अब आइन्दा गुणस्तर घोषित बीउ पद्धति (Quality Declared Seed System) समेत अपनाई बीउको गुणस्तर नियन्त्रण गरिनेछ ।

३.३.२ बीउको गुणस्तर कायम गर्न बीउ बिजन परीक्षण, बीउ विश्लेषण, बीउको नमूना संकलन, बीउ बाली निरीक्षण जस्ता विभिन्न कार्यहरू नेपाल सरकारबाट तोकिए बमोजिम, सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट गराइनेछ। सो कार्यको अनुगमन बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण कार्यालयले गर्ने गरी व्यवस्था मिलाइनेछ।

३.४ बीउ बिजन व्यवसायमा निजी क्षेत्रको संलग्नता अभिवृद्धि:

३.४.१ विभिन्न सरकारी र अर्धसरकारी निकायमा रहेका प्रशोधन एकाई र बीउ भण्डार सुविधाहरू माग भए अनुसार निजी क्षेत्रलाई उपलब्ध गराइनेछ। यसरी सुविधा उपयोग गरेवापत सेवा शुल्क लिइनेछ।

३.४.२ नेपाल सरकारमा दर्ता भएका बीउ उत्पादक, बीउ व्यवसायीहरूलाई गुणस्तरीय बीउ बन्धकी (Seed Pledging) गर्दा ब्याजको रुपमा ठूलो धनराशी खर्च हुन्छ। फलस्वरुप मूल्य उच्च हुन जाने हुँदा यस्तो बीउ कृषकले उपयोग गर्न सक्दैनन्। हाल यस्तो स्थिति विद्यमान छ। यस स्थितिको अन्त्य गरी उन्नत बीउ अधिकतम प्रयोग गरी राष्ट्रिय खाद्य सुरक्षा सुनिश्चित गर्नका लागि बीउ बन्धकी प्रणाली सुदृढीकरण गर्नुपर्ने हुन्छ। अतः बीउ बन्धकी राखी भण्डारण गरिएको गुणस्तरीय बीउ भण्डारण गर्दा लाग्ने ब्याजको केही अंश नेपाल सरकारले व्यहोर्नेछ।

३.४.३ बीउ बिजन व्यवसायमा स्थानीय कर तथा भन्सार महशुलमा सहूलियत दिइनेछ।

३.४.४ निजी क्षेत्रका व्यवसायीहरूलाई तालिम तथा अन्य शिप विकासका अवसरहरू उपलब्ध गराइनेछ।

३.४.५ अन्य प्राथमिकता क्षेत्रमा परेका वा कृषि उद्योगहरू भै दर्ता भएका बीउ बिजन कम्पनीहरूलाई पनि औद्योगिक विकास ऐन, २०३८ ले दिएको सहूलियत राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सिफारिसको आधार मा उपलब्ध गराइनेछ।

३.४.६ गुणस्तरीय बीउ बिजनको प्रचार पसारका लागि निजी क्षेत्रलाई सहयोग पुऱ्याउन विभिन्न संचार माध्यमहरूबाट विज्ञापन गराउन चाहेमा राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सिफारिसमा प्रचारप्रसार वापत विज्ञापनका लागि नेपाल सरकारले आवश्यक सहयोग गर्नेछ।

३.५ आपूर्ति व्यवस्था:

- ३.५.१ बीउको माग, आपूर्ति र निजी तथा सरकारी क्षेत्रको उत्पादनको अध्यावधिक रेकर्ड राख्ने र सोको जानकारी समितिबाट कृषकस्तर सम्म पुऱ्याउने प्रभावकारी कार्य गरिनेछ ।
- ३.५.२ आपूर्ति स्थितिलाई निरन्तरता दिनका लागि राष्ट्रियस्तरमा जगेडा बीउको (Buffer Stock) व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३.५.३ बीउ व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्नको लागि शीत भण्डार निर्माण तथा संचालन गर्न सहूलियत दिइनेछ ।
- ३.५.४ रोगरहित बीउ बेर्नाको उत्पादन बृद्धि गर्न सरकारी, गैरसरकारी र निजी क्षेत्रमा टिस्यू कल्चर जस्ता आधुनिक Bio-Technology प्रविधिको प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- ३.५.५ खाद्य सुरक्षसँग आवद्ध बालीको बीउ विजनको अतिरिक्त घाँस, पुष्पवाली तथा अन्य बीउ उत्पादन र वितरणमा पनि जोड दिने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ३.५.६ यातायातको सुविधा अझै नपुगेको क्षेत्रको (पहाडी भेगमा) बीउ विजन आपूर्ति सुदृढ गर्न निम्न बमोजिमको व्यवस्था गरिनेछ ।
 - ३.५.६.१ भौगोलिक विकटतालाई ध्यानमा राख्दै निजी क्षेत्रका उत्पादक र विक्रेताको संलग्नतामा बीउ विजन आपूर्ति गर्ने कार्यक्रमलाई बढाइनेछ ।
 - ३.५.६.२ दुर्गम पहाडी क्षेत्रमा बीउ विजन कार्यक्रम सुचारु संचालन गर्नको लागि कृषक समूह बनाई कार्य सञ्चालन कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।
 - ३.५.६.३ सो कार्यक्रम संचालनको लागि श्रोत केन्द्रदेखि बीउ उत्पादन स्थलसम्म बीजबृद्धिको लागि लगिने श्रोत बीउ ढुवानीमा सहूलियत तथा प्राविधिक सेवा दिने व्यवस्था गरिनेछ ।

३.६ संस्थागत सुदृढीकरण:

- ३.६.१ राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सचिवालयको सुदृढीकरणको लागि आवश्यक जनशक्ति र श्रोतसाधनको व्यवस्था गरिनेछ ।

- ३.६.२ गुण नियन्त्रण कार्य गर्न बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण कार्यालयको स्थापना र आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
- ३.६.३ बीउ बिजन परीक्षण गर्ने सरकारी प्रयोगशालाका साथै गैरसरकारी वा निजी क्षेत्रमा बीउको गुणस्तर परीक्षण गर्न बीज परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना गर्न दिइनेछ ।
- ३.६.४ बीउ बन्धकी (Seed Pledging) व्यवस्था सक्षम राख्न संस्थागत व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ३.६.५ बीउ व्यवसायमा संलग्न अर्धसरकारी निकायलाई विस्तारै व्यवसायीकरण गर्दै लैजो कार्य गरिनेछ ।
- ३.६.६ बीउ अनुसन्धान तथा बीउ उत्पादन संलग्न सरकारी निकायहरूको संस्थागत सुदृढीकरण गर्दै लैजाने गरिनेछ ।

३.७ जैविक/आधुनिक प्रविधि:

- ३.७.१ विश्वमा बीउ बिजनसँग सम्बन्धित अत्याधुनिक प्रविधिहरू विकास भएर प्रयोग भइरहेका छन् । यसैले नेपालमा पनि जैविक प्रविधि (Biotechnology) अथवा आनुवांशिक परिवर्तन (Genetic Engineering) आदि प्रणालीहरूबाट उत्पादन हुने GMO, Transgenic Plants तथा तन्तु विज्ञान (Tissues Culture) आदि विषयहरूमा पनि अध्ययन तथा अनुसन्धान गरिनेछ ।
- ३.७.२ बाह्य देशहरूबाट उपरोक्त अनुसारका बीउ बिजन तथा विरुवाहरू नेपालमा भित्र्याउँदा यस सम्बन्धी सक्षम सरकारी निकायको निगरानीमा अध्ययन अनुसन्धान गरी यिनीहरूबाट जीव र वातावरणमा प्रतिकुल असर नपर्ने प्रमाणित भएपछि मात्र आम जनताको उपभोगको लागि परिचालन गरिनेछ ।
- ३.७.३ सर्वसाधारण जनताको भलाइलाई ध्यानमा राखी नेपालको वस्तुस्थितिमा उपयुक्त हुने जैविक सुरक्षा नियमावलीहरू (Bio-Safety) तयार गरी लागू गरिनेछ ।
- ३.७.४ अत्याधुनिक प्रविधिहरूको विकास गर्न नेपालमा चरणबद्ध रूपमा जनशक्ति तथा भौतिक पूर्वाधार तयार गर्दै लगिनेछ ।

बीउ बिजन ऐन, २०४५

संशोधन गर्ने ऐन

लालमोहर/प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति

२०४५/७/१०/४

बीउ बिजन (पहिलो संशोधन) ऐन, २०६४

२०६४/१०/१०/५

२०४५ सालको ऐन नं. १५

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपाल प्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवन प्रजातन्त्र श्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परमज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समर विजयिनाम् ।

बीउ बिजनसम्बन्धी व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: विभिन्न बालीको उत्पादनमा वृद्धि गराउन उच्च गुणस्तरको बीउ बिजन उत्पादन, प्रशोधन तथा परीक्षण गरी गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन सुव्यवस्थित रूपले उपलब्ध गराई सर्वसाधारण जनताको सुविधा तथा आर्थिक हित कायम राख्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१. १ यस ऐनको नाम “बीउ बिजन ऐन, २०४५” रहेको छ ।

१. २ यो ऐन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिएको क्षेत्रमा तोकिएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ । १०

२. परिभाषा :

२. १. विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,-

२.१.१ “बीउ विजन” भन्नाले भ्रौण बिरूवा (इब्रोयोनिक् प्लान्ट), खाद्य पदार्थ र सुरक्षात्मक आवरण भएका परिपक्व ओभ्युल (म्याच्योर्ड ओभ्युल) वा यौनिक वा वानस्पतिक तरिकाले पुनरोत्पादन (रिप्रोडक्सन) गरी बाली उत्पादन गर्नका लागि छर्ने वा रोप्ने काममा प्रयोग गर्न सकिने बीउ विजन वा बीज सम्भन्नु पर्छ ।

२.१.२ “बाली” भन्नाले फलफूल, खाद्यान्न, तरकारी, नगदेबाली तथा घाँसबाली जस्ता बाली सम्भन्नुपर्छ ।

२.१.३ “कृषि कार्य” भन्नाले खाद्यान्न, फलफूल, दलहन, तेलहन, तरकारी, नगदेबाली तथा घाँस उत्पादन गर्ने कार्य सम्भन्नु पर्छ ।

२.१.४ “समिति” भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित राष्ट्रिय बीउ विजन समिति सम्भन्नु पर्छ ।

*२.१.५ “प्रयोगशाला” भन्नाले दफा ९ बमोजिम स्थापना भएको बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला सम्भन्नु पर्छ ।

० मिति २०४६।४।३० को नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम काठमाण्डौं, भक्तपुर र ललितपुर जिल्लाहरूमा २०४६ साल भाद्र १ गतेदेखि ऐन प्रारम्भ हुनेगरी तोकिएको ।

मिति २०६१।१०।१ को नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम ताप्लेजुङ्ग, पाँचथर, ईलाम, भूपा, धनकुटा, मोरङ, सुनसरी, सप्तरी, सिरहा, धनुषा, सर्लाही, महोत्तरी, रौतहट, बारा, पर्सा, मकवानपुर, चितवन, नुवाकोट, कास्की, नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ्ग, बाँके, बर्दिया, कैलाली, बैतडी, दार्चुला, डडेलधुरा र कञ्चनपुर जिल्लाहरूमा २०६१ साल माघ १ गतेदेखि ऐन प्रारम्भ हुनेगरी तोकिएको ।

मिति २०७०।४।१४ को नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचना बमोजिम उदयपुर, भोजपुर, ओखलढुङ्गा, सोलुखुम्बु, संखुवासभा, तेह्रथुम, खोटाङ्ग, धादिङ्ग, रसुवा, काभ्रेपलान्चोक, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप, सिन्धुली, गोरखा, लमजुङ्ग, तनहुँ, स्याङ्गजा, पाल्पा, गुल्मी, अर्घाखाँची, पर्वत, बागलुङ्ग, म्याग्दी, मुस्ताङ्ग, मनाङ्ग, सुर्खेत, रोल्पा, सल्यान, प्युठान, रुकुम, दैलेख, जुम्ला, हुम्ला, मुगु, जाजरकोट, डोल्पा, कालिकोट, डोटी, अछाम, बझाङ्ग र बाजुरा जिल्लाहरूमा २०७० साल श्रावण १४ गतेदेखि ऐन प्रारम्भ हुनेगरी तोकिएको ।

- २.१.६ “सूचित बीउ विजन” भन्नाले दफा ११ बमोजिम तोकिएको बीउ विजन सम्भन्नु पर्छ ।
- २.१.७ “भाँडो (कन्टेनर)” भन्नाले बाकस, टिनको बट्टा, शिशी, थैली, बोरा, भकारी, ब्यारेल वा अन्य यस्तै बीउ विजन राख्न प्रयोग गरिने भाँडो सम्भन्नु पर्छ ।
- २.१.८ “प्रजनक (ब्रीडर)” भन्नाले बालीको कुनै जातलाई पहिलो पटक *प्रजनन वा छनौट गरी प्रयोगमा ल्याउने व्यक्ति, संस्था वा निकाय सम्भन्नु पर्छ ।
- *२.१.९ “किसिम” भन्नाले एकै नामद्वारा चिनिएका वा चिनिन सक्ने कुनै वनस्पतिको सबै जातमूल (स्पेसिज्) तथा उपजातमूल (सब्स्पेसिज्) सम्भन्नु पर्छ ।
- *२.१.१० “जात (भेराईटी)” भन्नाले वनस्पति शास्त्रीय वर्गीकरणमा सबैभन्दा तल्लो श्रेणीभित्र पर्ने समान आनुवंशिक लक्षणहरू देखिने, अन्य समूहसँग कम्तीमा एउटा लक्षणद्वारा भिन्नता छुट्टिने र पुनरुत्पादन (प्रोपागेसन) हुँदा लक्षणहरू परिवर्तन नहुने लक्षण भएका कुनै वनस्पतिको समूह सम्भन्नु पर्छ ।
- २.१.११ “सङ्केतपत्र” भन्नाले भाँडोमा देखिने गरी राखिएको बीउ विजनसम्बन्धी विवरण ☼ (लेबल) सम्भन्नु पर्छ ।
- २.१.१२ “तोकिएको” वा “तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्भन्नु पर्छ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

३. राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको गठन :

३.१ बीउ बिजनसम्बन्धी नीति निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्न र बीउ बिजन सम्बन्धी विषयमा नेपाल सरकारलाई आवश्यक परामर्श दिन एक राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको गठन हुनेछ :-

*३.२ समितिमा देहायका अध्यक्ष तथा सदस्य रहनेछन् :-

३.२.१ सचिव, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय - अध्यक्ष

३.२.२ महानिर्देशक, कृषि विभाग - सदस्य

३.२.३ कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् - सदस्य

३.२.४ प्रबन्ध सञ्चालक, कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड - सदस्य

३.२.५ महाप्रबन्धक, कृषि विकास बैङ्क - सदस्य

३.२.६ प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लिमिटेड
- सदस्य

३.२.७ नेपाल सरकारद्वारा मनोनीत तरकारी, खाद्यान्न, घाँसेबाली विज्ञानसँग सम्बन्धित वैज्ञानिकमध्ये महिला सहित तीन जना
- सदस्य

३.२.८ बीज विशेषज्ञ (कम्तीमा सहप्रध्यापक), कृषि तथा पशु विज्ञान अध्ययन संस्थान, त्रिभुवन विश्वविद्यालय - सदस्य

३.२.९ नेपाल सरकारद्वारा मनोनीत बीउ बिजन उद्यमीहरु मध्येबाट एकजना महिला सहित दुईजना - सदस्य

३.२.१० नेपाल सरकारद्वारा मनोनीत बीउ बिजन उत्पादक र कृषकमध्ये कम्तीमा एकजना महिला सहित दुईजना - सदस्य

३.२.११ प्रमुख, बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र -सदस्य-सचिव

*३.३ उपदफा ३.२.७, ३.२.९ र ३.२.१० बमोजिम मनोनीत सदस्यको पदावधि दुई वर्षको हुनेछ ।

३.४ उपदफा ३.३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि *उपदफा ३.२.७, ३.२.९ र ३.२.१० बमोजिम मनोनीत सदस्यलाई निजको पदावधि पूरा नहुँदै नेपाल सरकारले हटाउन सक्नेछ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

- ३.५ नेपाल सरकारले आवश्यक देखेमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी समितिका सदस्यहरूमा आवश्यक थपघट वा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।
- ३.६ समितिले आवश्यक देखेमा कुनै स्वदेशी वा विदेशी विशेषज्ञ वा सल्लाहकारलाई समितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

४. समितिको बैठक र निर्णय :

- ४.१. समितिको बैठक अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
- ४.२ समितिको कूल सदस्य सङ्ख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक सङ्ख्या पुगेको मानिनेछ ।
- ४.३ समितिको बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेका सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
- ४.४ समितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णयात्मक मत दिनेछ ।
- ४.५ समितिको निर्णय सदस्य-सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।
- ४.६ समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- ५.१ बीउ बिजन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति तर्जुमा गर्न नेपाल सरकारलाई परामर्श दिने ।
- ५.२ बीउ बिजन उत्पादन तथा वितरण कार्यमा निजी तथा सरकारी क्षेत्रबीच समन्वय कायम गर्ने ।
- ५.३ बीउ बिजन उद्योगमा लगानी गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

- *५.४ नेपालभित्र उत्पादन वा बाहिरबाट आयात भई बिक्री वितरण हुने बीउ बिजनको गुणस्तर नियमित तथा नियन्त्रण गर्ने गराउने ।
- ५.५ नयाँ जातको बीउ बिजनहरू तोकिए बमोजिम अनुमोदन, उन्मोचन (रिलीज) र दर्ता गर्ने ।
- ५.६ नयाँ जातको बीउ बिजनको विशिष्टता, एकरूपता र स्थायित्व परीक्षण गरी तोकिए बमोजिम प्रजनकलाई स्वामित्वको अधिकार प्रदान गर्ने ।
- ५.७ बीउ बिजनको गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- ५.८ स्वदेशी वा विदेशी निकायहरूद्वारा निर्धारित बीउ बिजनको गुणस्तर लाई आवश्यकतानुसार अनुमोदन गर्ने ।
- ◉५.८ क बीउ बिजन सम्बन्धी सेवा शुल्कको सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई परामर्श दिने,
- ◉५.८ ख बालीको किसिम र जात सूचित गर्ने सम्बन्धमा नेपाल सरकारलाई सिफारिस गर्ने,
- ◉५.८ ग कसैले अनुमतिपत्र नवीकरण नगराई प्रयोगशाला सञ्चालन गरेको पाइएमा सोको अनुमतिपत्र खारेज गर्ने,
- ◉५.८ घ बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको रुपमा काम गर्न अनुमति दिनको लागि परीक्षा लिने ।
- ५.९ बीउ बिजन सम्बन्धी अन्य आवश्यक काम कारवाही गर्ने ।

६. उपसमितिहरू गठन गर्न सक्ने :

- ६.१ बीउ बिजनको उत्पादन, प्रशोधन तथा बिक्री वितरण गर्ने कार्यलाई सुचारू रूपले सञ्चालन गरी गुणस्तरयुक्त बीउ बिजन उपलब्ध गराउने प्रयोजनको लागि समितिले आवश्यकतानुसार विभिन्न उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

◉ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

६.२ उपसमितिरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठकसम्बन्धी कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

*७. बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको स्थापना : बीउ बिजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्न तथा समितिको सचिवालयको रूपमा काम गर्न नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

८. बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार:

८.१ *बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

८.१.१ बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी आवश्यक पूर्वाधारहरू तयार गरी समितिमा पेश गर्ने ।

८.१.२ समितिद्वारा स्वीकृत तरिका, स्तर तथा मापदण्ड अनुसार बीउ बिजन प्रमाणित गरी आवश्यकतानुसार प्रमाणपत्र दिने ।

८.१.३ उपदफा ९.४ बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति वा संस्थाले शर्त बमोजिम काम गरे नगरेको अनुगमन गर्ने ।

८.२ *बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा त्यस्तो *केन्द्रले बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

९. # बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना:

९.१. बीउ बिजनको परीक्षण र तत्सम्बन्धी अन्य कार्य गर्नको लागि नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी एउटा केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

पहिलो संशोधनद्वारा भिकिएको ।

- ९.२. उपदफा ९.१ बमोजिम स्थापना भएको प्रयोगशालाको रेखदेख र नियन्त्रणमा रहने गरी आवश्यकतानुसार *नेपालका विभिन्न ठाउँमा बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशाला स्थापना हुन सक्नेछ ।
- *९.३. कुनै व्यक्ति वा संस्थाले निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहेमा अनुमतिका लागि तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित तोकिए बमोजिमको ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- ☼९.४ उपदफा ९.३ बमोजिम प्राप्त निवेदन उपर छानबीन गरी उपयुक्त देखेमा तोकिए बमोजिमका शर्तको अधीनमा रही समितिले प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न अनुमतिपत्र दिनेछ ।
- ☼९.५ यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनु अघि स्थापना भएका निजी क्षेत्रका प्रयोगशालाले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र लिइसक्नु पर्नेछ ।

१०. प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार : प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

☼१०क. नवीकरण :

१०क.१ यस ऐन बमोजिम स्थापना भएका प्रयोगशालाको अनुमतिपत्र प्रत्येक वर्ष नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।

१०क.२ यस ऐन बमोजिम स्थापना भएका प्रयोगशालाले उपदफा १०क.१ मा तोकिएको अवधिभित्र अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ र समितिले त्यस्तो प्रयोगशाला बन्द गराउन सक्नेछ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

☼ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

११. बीउ बिजनको किसिम वा जात सूचित गर्ने अधिकार :

नेपाल सरकारले कृषि कार्यको निमित्त प्रयोग गरिने बीउ बिजनको कुनै किसिम वा जातको गुणस्तर नियमित तथा नियन्त्रण गर्न आवश्यक देखेमा समितिको परामर्श लिई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी त्यस्तो किसिम वा जातको बीउ बिजनहरू सूचित बीउ बिजन भनी तोक्न सक्नेछ, र त्यसरी तोक्दा विभिन्न क्षेत्रको लागि उपयुक्त हुने बीउ बिजनको किसिम वा जात समेत तोक्न सक्नेछ ।

११ क. अनुमतिपत्र लिनु पर्ने :

११क.१ कुनै व्यक्ति वा संस्थाले बीउ बिजनको विक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न चाहेमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर सहित तोकिएको अधिकारी समक्ष निवेदन दिई तोकिए बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र लिनु पर्नेछ ।

११क.२ कसैले उपदफा ११क.१ बमोजिम अनुमति नलिई बीउ बिजन विक्री वितरण गरेको पाइएमा त्यस्तो बीउ बिजन बाली निरीक्षकले जफत गर्नेछ ।

११ ख. सूचित नभएका बीउ बिजन विक्री वितरण गर्न नपाइने :

११ख.१ कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक कसैले पनि यस ऐन बमोजिम सूचित नभएका बीउ बिजन विक्री वितरण गर्न पाइने छैन ।

११ख.२ कसैले उपदफा ११ख.१ बमोजिम सूचित नभएका बीउ बिजन विक्री वितरण गरेको पाइएमा त्यस्तो बीउ बिजन बाली निरीक्षकले जफत गर्नेछ ।

*१२. बीउ बिजनको न्यूनतम गुणस्तरको हद तोक्न सक्ने :

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सूचित बीउ बिजनमध्ये समितिको परामर्श लिई कुनै बीउ बिजनको हकमा न्यूनतम गुणस्तरको हद तोक्न सक्नेछ ।

☞ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संसोधित ।

*१३. सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण :

१३.१. सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले आफूले बिक्री वितरण गर्ने बीउको भाँडोमा देहायको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ :-

१३.१.१ बीउ बिजनको किसिम र जात,

१३.१.२ दफा १२ बमोजिम तोकिएको न्यूनतम गुणस्तरको हद,

१३.१.३ रासायनिक पदार्थ प्रयोग गरी उपचार गरिएको भए सोको विवरण,

१३.१.४ तोकिए बमोजिमका अन्य कुराहरु ।

१३.२. उपदफा १३.१ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै खास क्षेत्रको लागि मात्र उपयुक्त हुने भनी प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ बिजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा बिक्री वितरण गर्न वा गराउन पाइने छैन ।

♥१४.

१५. सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्न स्वीकृति लिनु पर्ने:

१५.१. कुनै किसिम वा जातको सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्न चाहने व्यक्तिले तोकिएको अधिकारी समक्ष तोकिएबमोजिमको दस्तुर र विवरण सहित निकासी वा पैठारी गर्न स्वीकृतिको निमित्त निवेदन दिनु पर्नेछ ।

१५.२. उपदफा १५.१ बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि तोकिएको अधिकारीले स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

१५.३. उपदफा १५.१ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्ने उद्देश्यले स्थापित उद्योगले निकासी वा पैठारी गर्न चाहेको सूचित बीउ बिजनको तोकिएबमोजिमको विवरण तोकिएको अधिकारीलाई दिई निकासी वा पैठारी गर्न सक्नेछ ।

♥ पहिलो संशोधनद्वारा खारेज ।

☼ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

१५क. निकासी वा पैठारीमा रोक लगाउन सक्ने :

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी नेपालको कृषि कार्यलाई हानि वा प्रतिकूल प्रभाव पुऱ्याउने कुनै खास जातको बीउ बिजनको पैठारी गर्न वा कुनै खास कारणले निकासी गर्न नहुने कुनै सूचित जातको बीउ बिजन निकासी गर्न जोखिम विश्लेषणको आधारमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

*१६. बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषक सम्बन्धी व्यवस्था :

- १६.१ नेपाल सरकारले आवश्यकता अनुसार तोकिएको योग्यता पुगेका बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषक नियुक्त गर्न सक्नेछ ।
- १६.२ उपदफा १६.१ बमोजिम बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषक नियुक्त नभएसम्मको लागि नेपाल सरकारले सो सम्बन्धमा योग्यता पुगेका कुनै निजामती कर्मचारी लाई बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक वा बीउ बिजन विश्लेषकको रूपमा काम गर्न तोकन सक्नेछ ।
- १६.३ उपदफा १६.१ र १६.२ मा उल्लिखित अवस्थामा बाहेक कसैले पनि यस ऐन बमोजिम अनुमतिपत्र नलिई बाली निरीक्षण गर्न, बीउ बिजनको नमुना सङ्कलन गर्न तथा बीउ बिजन विश्लेषण गर्न हुँदैन ।
- १६.४ उपदफा १६.३ बमोजिमको अनुमतिपत्र लिन चाहने तोकिए बमोजिमको योग्यता पुगेको व्यक्तिले समितिबाट लिइने परीक्षा उत्तीर्ण गर्नु पर्नेछ ।
- १६.५ उपदफा १६.४ बमोजिमको परीक्षा उत्तीर्ण भएको व्यक्तिले बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक वा बीउ बिजन विश्लेषकको रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न समिति समक्ष तोकिएको दस्तुर सहित तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

ॐ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

- १६.६ उपदफा १६.५ बमोजिम निवेदन पर्न आएमा तोकिए बमोजिमको दस्तुर लिई तोकिएको शर्त र ढाँचामा समितिले अनुमतिपत्र दिनेछ । यसरी दिइएको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
- १६.७ उपदफा १६.६ बमोजिम दिइएको अनुमतिपत्र तोकिए बमोजिम नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- १६.८ उपदफा १६.७ बमोजिम अनुमतिपत्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।
- १६.९ उपदफा १६.४ बमोजिमको परीक्षा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

*१७. बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार : बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमुना सङ्कलक तथा बीउ बिजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१७ क. सेवा शुल्क लिन सक्ने :

१७क.१ नेपाल सरकारले यस ऐन बमोजिम उपलब्ध गराउने कुनै सेवा बापत नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको सेवा शुल्क लिन सक्नेछ ।

१७क.२ कुनै व्यक्ति वा संस्थाले यस ऐन बमोजिम कुनै सेवा प्रदान गर्दा समितिबाट स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिन सक्नेछ ।

१८. नेपाल सरकारले मान्यता दिने : नेपाल सरकारले समितिको परामर्श लिई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी बीउ बिजन परीक्षण वा प्रमाणीकरण गर्ने वा जात परीक्षण गर्ने कुनै स्वदेशी वा विदेशी वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई यस ऐनको प्रयोजनका लागि मान्यता प्रदान गर्न सक्नेछ ।

१८क. स्वामित्व कायम रहने : नेपालमा परम्परादेखि नै प्रयोग गरिदै आएको स्थानीय जातको बालीको बीउ बिजनमा तोकिए बमोजिम स्वामित्व कायम रहनेछ ।

*१९. दण्ड सजाय:

- १९.१ कसैले दफा ९ बमोजिम अनुमतिपत्र नलिई प्रयोगशाला सञ्चालन गरेमा पचास हजार रुपैयाँ जरिवाना हुनेछ ।
- १९.२ कसैले दफा ११क. र ११ख. विपरीत बीउ बिजन बिक्री, वितरण गरे वा गराएमा दस हजार रुपैयाँदेखि बीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ ।
- १९.३ कसैले दफा १३ बमोजिमको विवरण नखुलाई बीउ बिजन बिक्री वितरण गरे वा गराएमा दश हजार रुपैयाँदेखि पन्ध्र हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ ।
- १९.४ कसैले उपदफा १६.३ विपरीत कुनै कार्य गरेमा पच्चीस हजार रुपैयाँ जरिवाना हुनेछ ।
- १९.५ उपदफा १९.१, १९.२, १९.३ र १९.४ मा लेखिएदेखि बाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम विपरीत कुनै काम गर्ने गराउने व्यक्ति वा संस्थालाई दशहजार रुपैयाँदेखि बीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ ।

२०. सरकार वादी हुने: यो ऐन अन्तर्गतका मुद्दामा नेपाल सरकार वादी हुनेछ ।

२१. मुद्दाको तहकिकात र दायरी:

- २१.१ यस ऐन बमोजिम सजाय हुने कसूर सम्बन्धी मुद्दाको तहकिकात *बीउ बिजन नमुना सङ्कलकले गर्नेछ, र त्यस्तो तहकिकातको काम पूरा भएपछि मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्नेछ ।
- २१.२ उपदफा २१.१ बमोजिम मुद्दा तहकिकात र दायर गर्दा *बीउ बिजन नमुना सङ्कलकले सरकारी वकीलको राय लिन सक्नेछ । मुद्दा दायर भइसकेपछि मुद्दाको बहस पैरवी र पुनरावेदन सरकारी वकीलबाट हुनेछ ।

* पहिलो संशोधनद्वारा संशोधित ।

⊙ पहिलो संशोधनद्वारा थप ।

२२. मुद्दा हेर्ने अधिकार:

- २२.१ यो ऐन अन्तर्गतको मुद्दा हेर्ने अधिकार तोकिए बमोजिमको अधिकारी लाई हुनेछ ।
- २२.२ उपदफा २२.१ बमोजिम मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा तोकिएको अधिकारीले विशेष अदालत ऐन, २०५९ बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनेछ ।

२३. असल नियतले गरेको कामको बचाउ: *बाली निरीक्षक वा बीउ बिजन नमुना सङ्कलक वा बीउ बिजन विश्लेषक वा यस ऐन अन्तर्गत काम गर्ने अधिकार प्राप्त कुनै कर्मचारीले यस ऐन बमोजिम आफ्नो कर्तव्यको पालन गर्दा असल नियतले गरेको काम कारवाहीमा निज व्यक्तिगत रूपमा जवाफदेही हुनेछैन ।

तर कसैलाई अनावश्यक दुःख, हैरानी वा झन्झट दिने नियतले काम गरेमा सम्बन्धित व्यक्ति त्यसको लागि जवाफदेही हुनेछ ।

२४. नियम बनाउने अधिकार: यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नका लागि नेपाल सरकारले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ ।

* पहिलो संसोधनद्वारा संशोधित ।

-
- रूपान्तर:- १. विशेष अदालत ऐन, २०५९ द्वारा रूपान्तरित शब्दहरू:-
“विशेष अदालत ऐन, २०३१” को सट्टा “विशेष अदालत ऐन, २०५९”
२. केही नेपाल कानून संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा रूपान्तरित शब्दहरू:-
“श्री ५ को सरकार” को सट्टा “नेपाल सरकार”

नेपाल सरकार

कृषि मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा १.२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी उक्त ऐन, काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुर जिल्लाहरूमा २०४६ साल भाद्र १ गते देखि प्रारम्भ हुने गरी तोकेकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

आज्ञाले

अक्रुरनसिंह राणा

नेपाल सरकारको सचिव

खण्ड ३९, संख्या २४

ने.रा.प.भाग ३

मिति २०४६।६।९

नेपाल सरकार

कृषि मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा ३.५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सदस्यमा नेपाल किसान संगठन केन्द्रिय कार्य समितिको प्रतिनिधि एकजना थप गरेकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

आज्ञाले

अक्रुरनसिंह राणा

नेपाल सरकारको सचिव

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ५४) काठमाण्डौ, माघ १ गते २०६१ साल (अतिरिक्ताङ्क: ४३)

भाग ३

नेपाल सरकार

कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको

सूचना १

नेपाल सरकारले बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा १ को उपदफा १.२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी ताप्लेजुङ, पाँचथर, ईलाम, भुपा, धनकुटा, मोरङ, सुनसरी, सप्तरी सिरहा, धनुषा, सर्लाही, महोत्तरी, रौतहट, बारा, पर्सा, मकवानपुर, चितवन, नुवाकोट, कास्की, नवलपरासी, रुपन्देही, कपिलबस्तु, दाङ, बाँके, बर्दिया, कैलाली, बैतडी, दार्चुला, डडेलधुरा र कञ्चनपुर जिल्लाहरुमा २०६१ साल माघ १ गते देखि उक्त ऐन प्रारम्भ हुने गरी तोकेकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६३ संख्या १७ नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०७०।४।१४

भाग ५

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालयको

सूचना २

नेपाल सरकारले बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा १ को उपदफा १.२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी उदयपुर, भोजपुर, ओखलढुङ्गा, सोलुखुम्बु, संखुवासभा, तेह्रथुम, खोटाङ्ग, धादिङ, रसुवा, काभ्रेपलान्चोक, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, रामेछाप, सिन्धुली, गोरखा, लमजुङ, तनहुँ, स्याङ्जा, पाल्पा, गुल्मी, अर्घाखाँची, पर्वत, बाग्लुङ, म्याग्दी, मुस्ताङ, मनाङ, सुर्खेत, रोल्पा, सल्यान, प्युठान, रुकुम, दैलेख, जुम्ला, हुम्ला, मुगु, जाजरकोट, डोल्पा, कालिकोट, डोटी, अछाम, बझाङ र बाजुरा जिल्लाहरूमा यो सूचना प्रकाशन भएको मितिदेखि ऐन प्रारम्भ हुने गरी तोकेकोले यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

आज्ञाले

जय मुकुन्द खनाल

नेपाल सरकारको सचिव

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६३ संख्या १७ नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०७०।४।१४

भाग ५

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालयको

सूचना ३

बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा १६ को उपदफा १६.२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयहरुमा कार्यरत रहेका रा. प. तृ. श्रेणीका अधिकृतहरु मध्ये प्राथमिकताक्रमको आधारमा क्रमशः बाली विकास अधिकृत वा बागवानी विकास अधिकृत वा कृषि प्रसार अधिकृत मध्येबाट बाली निरीक्षक र बीउ बिजन नमूना संकलक (दुबै) को जिम्मेवारी एकैजनालाई तोकेकोले यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

आज्ञाले

जय मुकुन्द खनाल

नेपाल सरकारको सचिव

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४०)

काठमाण्डौ, भदौ ४ गते २०४७ साल

(संख्या १९)

भाग ३

नेपाल सरकार

कृषि मन्त्रालयको सूचना

नेपाल सरकारले बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा ३.५ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सदस्यमा रहेका “सचिव, जलश्रोत समिति, राष्ट्रिय पञ्चायत” र “प्रतिनिधि नेपाल किसान संगठन केन्द्रिय समिति” लाई भिकी समितिको सदस्यमा थपघट गरेको छ ।

आज्ञाले

अक्रुरनसिंह राणा

नेपाल सरकारको सचिव

नेपाल राजपत्र

नेपाल सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४६)

काठमाण्डौ, कार्तिक १२ गते २०५३ साल

(संख्या १८)

भाग ३

नेपाल सरकार

कृषि मन्त्रालयको

सूचना १

बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा ७ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले कृषि विभाग, “बीउ विजन तथा गुण नियन्त्रण सेवा शाखा” लाई बीउ विजन प्रमाणिकरण निकायको रूपमा तोकेकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

सूचना २

बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा ९ को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले कृषि विभाग बीउ विजन विकास तथा गुण नियन्त्रण सेवा शाखामा रहेको प्रयोगशालालाई “केन्द्रिय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला” तोकेकोले यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

सूचना ३

बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा १६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी नेपाल सरकारले कृषि विभाग, बीउ विजन विकास तथा गुण नियन्त्रण सेवा शाखामा र क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशालाहरूमा कार्यरत बीउ विकास अधिकृत र सहायक बीउ विकास अधिकृतहरूलाई बीउ विजन निरीक्षक र बीउ विजन विश्लेषकमा तोकेकोले यो सूचना प्रकाशन गरिएको छ ।

आज्ञाले

दान बहादुर शाही

नेपाल सरकारको सचिव

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालयको सूचना
बीउ बिजन नियमावली, २०६९

बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा २४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी
नेपाल सरकारले देहायका नियमहरू बनाएको छ ।

परिच्छेद- १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यी नियमहरूको नाम “बीउ बिजन
नियमावली, २०६९” रहेकोछ ।
(२) यो नियमावली तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. **परिभाषा**: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,
(क) “ऐन” भन्नाले बीउ बिजन ऐन, २०४५ सम्भन्नु पर्छ ।
(ख) “समिति” भन्नाले बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ३ बमोजिम
गठित समिति सम्भन्नु पर्छ ।
(ग) “उपसमिति” भन्नाले नियम ३ बमोजिम गठित उपसमिति सम्भन्नु
पर्छ ।
(घ) “कार्यालय” भन्नाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सम्भन्नु पर्छ ।
(ङ) “केन्द्र” भन्नाले बीउ बिजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्र सम्भन्नु
पर्छ ।
(च) “बाली निरीक्षक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त
भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।

- (छ) “बीउ विजन विश्लेषक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “बीउ विजन नमूना सङ्कलक” भन्नाले ऐनको दफा १६ बमोजिम नियुक्त भएको व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद -२

उपसमितिको काम, कर्तव्य तथा अधिकार

३. उपसमितिको गठन: (१) समितिले ऐनको दफा ६ बमोजिम देहायका उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछः-

- (क) जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,
 (ख) योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमिति,
 (ग) गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति ।

(२) उप नियम (१) मा उल्लेखित उपसमितिहरूका अतिरिक्त समितिले आफ्नो काम कारवाही व्यवस्थित गर्न आवश्यकतानुसार अन्य उपसमितिहरू गठन गर्न सक्नेछ । यसरी गठित उपसमितिहरूको काम, कर्तव्य तथा अधिकार समितिले तोके बमोजिम हुनेछ ।

४. जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति: समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (क) बमोजिम बीउ विजनका जातहरूको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागि गठन गर्ने जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरू रहने छन् ।

- (क) महानिर्देशक, कृषि विभाग -अध्यक्ष
 (ख) निर्देशक, (बाली तथा बागवानी) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
 (ग) प्रमुख, सम्बन्धित वाली अनुसन्धान कार्यक्रम, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य

- (घ) कार्यक्रम निर्देशक, विषय वस्तुसंग सम्बन्धित
निर्देशनालय, कृषि/पशु सेवा विभाग -सदस्य
- (ङ) प्रमुख, माटो विज्ञान महाशाखा,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (च) प्रमुख, बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (छ) बीउ व्यवसायी संघमा प्रतिनिधित्व गर्ने
बीउ विजन उद्यमीहरूमध्येबाट एक जना -सदस्य
- (ज) बीउ विजन व्यवसायमा संलग्न गैर सरकारी
संस्थाहरूमध्येबाट समितिले मनोनीत गरेको एक जना -सदस्य
- (झ) प्रमुख, केन्द्र -सदस्य-सचिव

५. जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:
जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) विकसित बीउ विजनका जातहरूको अनुमोदन, उन्मोचन र
दर्ताको लागि आवश्यक पूर्वाधारहरू तयार गरी समितिबाट
अनुमोदन गराउने ।
- (ख) उन्मोचन हुन नसकेको बीउ विजनको उन्मोचन र दर्ताको
लागि समितिसमक्ष सिफारिश गर्ने ।
- (ग) उन्मोचित बीउ विजनको जातहरूको पहिचान गरी आवश्यक
विवरणहरू सहित दर्ताको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (घ) अनुमोदित तथा उन्मोचित बीउ विजनको जातको प्रजननको
व्यवस्था मिलाउने ।
- (ङ) विदेशबाट आयात हुने बीउ विजनका जातहरू तथा नेपालभित्र
उत्पादन भइरहेका रैथाने एवं स्थानीय जातको बालीको बीउ

बिजनलाई अभिलेख गरी राख्न तथा जात दर्ता गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिश गर्ने ।

- (च) निजी क्षेत्रलाई बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्नको लागि समितिसमक्ष सिफारिश गर्ने ।
- (छ) उन्मोचित बीउ बिजनको कुनै जात दर्ताबाट हटाउन आवश्यक देखिएमा सो जातलाई दर्ताबाट हटाउन समितिसमक्ष सिफारिश गर्ने,
- (ज) उन्मोचित बीउ बिजनको जातको सम्बर्द्धन तथा संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने,
- (झ) जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्तासँग सम्बन्धित अन्य कार्य गर्ने ।

६. योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमिति: समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (ख) बमोजिम बीउ बिजनको उत्पादन, बिक्री वितरण तथा आपूर्ति सम्बन्धी योजना तर्जुमा तथा अनुगमन गर्नको लागि गठन गर्ने योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमितिमा देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहनेछन् ।

- (क) सह-सचिव, योजना महाशाखा, कृषि विकास मन्त्रालय -अध्यक्ष
- (ख) उप-महानिर्देशक, योजना, कृषि विभाग -सदस्य
- (ग) निर्देशक, (बाली तथा बागवानी),
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (घ) कार्यक्रम निर्देशक, बाली विकास निर्देशनालय,
कृषि विभाग -सदस्य
- (ङ) प्रमुख, सम्बन्धित बाली अनुसन्धान कार्यक्रम,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (च) प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी
लिमिटेड -सदस्य

- (छ) प्रमुख, बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (ज) बीउ व्यवसायी संघमा प्रतिनिधित्व गर्ने
बीउ बिजन उद्यमीमध्ये एक जना -सदस्य
- (झ) प्रमुख, केन्द्र -सदस्य-सचिव

७. योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :
योजना तर्जुमा तथा अनुगमन उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) बीउ बिजनको आपूर्ति सुचारु रूपले गर्ने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरी स्वीकृतिको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (ख) मूल बीउ बिजन र प्रमाणित बीउ बिजनको व्यवस्था मिलाउने ।
- (ग) बीउ बिजन उत्पादन तथा बिक्री वितरण कार्यमा निजी तथा सरकारी क्षेत्र बीच समन्वय कायम गर्न समिति लाई सहयोग पुर्याउने ।
- (घ) स्वीकृत नीति अनुरूप बीउ बिजनको मूल्य तोक्ने ।
- (ङ) स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार बीउ बिजनको उत्पादन तथा खपतको अनुगमन गर्ने ।
- (च) बीउ बिजन उत्पादन तथा बिक्री वितरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

८. गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति गठन: (१) समितिले नियम ३ को उपनियम (१) को खण्ड (ग) बमोजिम बीउ बिजनको गुणस्तर निर्धारण, अनुमोदन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने प्रयोजनको लागि गठन गर्ने गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिलाई देहाय बमोजिमका सदस्यहरु रहने छन् ।

- (क) कार्यकारी निर्देशक, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -अध्यक्ष
- (ख) निर्देशक, (बाली तथा बागवानी),
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (ग) कार्यक्रम निर्देशक, सम्बन्धित निर्देशनालय,
कृषि/पशु सेवा विभाग -सदस्य
- (घ) प्रमुख, बीउ विज्ञान तथा प्रविधि महाशाखा,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (ङ) प्रमुख बाली रोग विज्ञान महाशाखा,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (च) प्रबन्ध सञ्चालक, राष्ट्रिय बीउ विजन कम्पनी
लिमिटेड -सदस्य
- (छ) प्रतिनिधि, बीउ विजन उद्यमी, बीउ व्यवसायी संघ -सदस्य
- (ज) प्रमुख, सम्बन्धित बाली अनुसन्धान कार्यक्रम,
नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् -सदस्य
- (झ) प्रमुख, केन्द्र -सदस्य-सचिव

९. गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :
गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमितिको काम, कर्तव्य र अधिकार
देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) कुनै पनि बीउ विजन बिक्री वितरण गर्नु अगावै गुणस्तर
निर्धारण गर्नको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (ख) बीउ विजनको गुणस्तर अनुमोदनको लागि समिति समक्ष
सिफारिश गर्ने ।
- (ग) समितिबाट अनुमोदित, उन्मोचित जातका बीउ विजनको
प्रमाणीकरणको लागि गुणस्तरको न्यूनतम मापदण्ड निर्धारण
गरी स्वीकृतिको लागि समिति समक्ष पेश गर्ने ।
- (घ) बीउ विजनको गुणस्तरको न्यूनतम मापदण्ड प्रकाशन गर्ने ।

(ड) बीउ विजनको गुणस्तर निर्धारण, अनुमोदन तथा प्रमाणीकरण सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

१०. उपसमितिहरूको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि:

- (१) उपसमितिहरूको बैठक सम्बन्धित उपसमितिको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
- (२) उपसमितिको कूल सदस्य संख्याको पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा उपसमितिको बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।
- (३) उपसमितिको बैठकको अध्यक्षता उपसमितिको अध्यक्षले गर्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा बैठकमा उपस्थित सदस्यले आफूहरूमध्ये बाट छानेको सदस्यले बैठकको अध्यक्षता गर्नेछ ।
- (४) उपसमितिको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिनेछ ।
- (५) उपसमितिले आवश्यक देखेमा नेपाल सरकारको कुनै अधिकृत वा अन्य कुनै विशेषज्ञलाई उपसमितिको बैठकमा पर्यवेक्षकको रूपमा भाग लिन आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (६) उपसमितिको बैठकको निर्णय उपसमितिको सदस्य-सचिवद्वारा प्रमाणित गरिनेछ ।
- (७) उपसमितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि उपसमिति आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद- ३

बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता सम्बन्धी व्यवस्था

११. बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता :

- (१) प्रजनकले नयाँ जातको बीउ बिजनको अनिवार्य रूपमा अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउनु पर्नेछ ।
- (२) नयाँ जातको बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गराउन चाहने प्रजनकले त्यस्तो बीउ बिजनको नमूना सहित अनुसूची-१ को खण्ड (क) वा (ख) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिम पर्न आएको निवेदन उपर जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले देहाय बमोजिमको कार्यविधि अपनाई नयाँ जातको बीउ बिजनको अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताको लागि सिफारिश गर्नेछः-
 - (क) समितिले निर्धारण गरे बमोजिम बीउ बिजनको विशिष्टता, एकरूपता र स्थायित्व भए नभएको जाँच गर्ने र आवश्यकतानुसार बीउ बिजनको परीक्षण समेत गरी सर्वसाधारणको जानकारीमा ल्याउने,
 - (ख) खण्ड (क) बमोजिम परीक्षण गरी आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित निकाय समक्ष पठाउने ।

१२. बीउ बिजनको जात दर्ताको लागि निवेदन दिने:

- (१) विदेशबाट आयात गरिने बीउ बिजनहरूलाई जात दर्ताको लागि आयातकर्ताले अनुसूची-१ को खण्ड (ग) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

- (२) नेपालमा परम्परा देखि प्रयोग गरिदै आएको स्थानीय जातको बीउ विजनहरुलाई राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्न तथा जात दर्ता गर्नको लागि अनुसूची १ को खण्ड (घ) बमोजिमको ढाँचामा जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (१) र (२) बमोजिम पर्न आएका निवेदन उपर आवश्यक छानविन गरी जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले जात दर्ता एवं सूचित गर्नको लागि समिति समक्ष सिफारिश गर्नेछ ।
- (४) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि आनुवांशिक परिवर्तित बाली तथा जीवित रुपमा रुपान्तरित बालीको बीउको हकमा जैविक सुरक्षा विश्लेषण गरिएको प्रतिवेदन वा विवरणको आधारमा मात्र जात दर्ता गरिनेछ ।
- (५) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बर्णनपुंशक प्रविधि (टर्मिनेटर टेक्नोलोजी) प्रयोग भएको बीउको जात दर्ता गरिने छैन ।

१३. **बीउ विजनको अभिलेख:** (१) नयाँ जातको बीउ विजन अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता भएपछि जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले अनुसूची-२ बमोजिमको ढाँचामा सो को अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

- (२) नयाँ जातको बीउ विजन अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता भएपछि जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमितिले सम्बन्धित प्रजनकलाई अनुसूची-३ बमोजिमको ढाँचामा प्रमाणपत्र दिई सोको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।
- (३) एक पटक सूचित गरेको बीउ विजनको जात पछि उपयुक्त वा आवश्यक छैन भन्ने देखिएमा त्यस्ता बीउ विजनको जातलाई सूचित बीउ विजनको अभिलेखबाट हटाउन परेमा सोको सूचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

१४. स्वामित्वको अधिकार:

- (१) कुनै प्रजनकले आफूले प्रजनन् वा छनौट गरेको नयाँ जातको बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकार प्राप्त गर्न चाहेमा अनुसूची-४ को ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएपछि त्यस्ता बीउ बिजनको उपयोगिता र महत्व समेतलाई विचार गरी समितिले त्यसको स्वामित्वको अधिकार सम्बन्धित प्रजनकलाई अनुसूची-५ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।
- (३) दुई वा दुई भन्दा बढी प्रजनकले एउटै प्रकारको नयाँ जातको बीउ बिजन प्रजनन वा छनौट गरेमा वा गरेको प्रमाणित भएमा जसको निवेदन र बीउ बिजन पहिले दर्ता भएको छ उसैलाई स्वामित्वको अधिकार प्रदान गरिनेछ ।

परिच्छेद-४

केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बीउ बिजन गुणस्तर सम्बन्धी व्यवस्था

१५. केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार : केन्द्रको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) बीउ बिजन प्रमाणीकरणको लागि क्षेत्रीयस्तरका बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाहरु मार्फत बीउ बिजन प्रमाणीकरण तथा सुपरिवेक्षण गर्ने, गराउने,
- (ख) बीउ बिजनको गुणस्तर सम्बन्धी विवादको समाधानका लागि गुणस्तर निर्धारण तथा व्यवस्था उपसमिति समक्ष पेश गर्ने,
- (ग) क्षेत्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाहरुबाट प्रमाणीकरण गरी लगाईएको गुणस्तर संकेतपत्रको अभिलेख राख्ने,

- (घ) बीउ विजन बिक्री वितरणको लागि यथार्थ संकेतपत्र अनिवार्य रूपमा राख्न लगाउने,
- (ङ) बीउ विजन व्यवसायीहरूलाई अभिमुखीकरण तालिम दिने,
- (च) बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक र बीउ विजन विश्लेषकलाई अनुमतिपत्र दिने परीक्षा सञ्चालन गर्ने,
- (छ) बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक र बीउ विजन विश्लेषकलाई समितिले दिएको अनुमतिपत्रको लगत राख्ने,
- (ज) बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक र बीउ विजन विश्लेषकहरूलाई तालिम दिने,
- (झ) आवश्यक शर्त तोकि मूल बीउ उत्पादन एवं जातिय विकास तथा सम्बर्धन गर्नका लागि निजी क्षेत्रलाई समेत सहभागी गराउने,
- (ञ) पैठारी गरेको र अनुमोदन, उन्मोचन तथा सूचित नभएका रैथाने एवं स्थानीय जातको बीउ विजनको बिक्री वितरण तथा निर्यातमा बीउ विजनको गुणस्तर नियमन गर्ने,
- (ट) अनुमतिपत्र प्राप्त बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक तथा बीउ विजन विश्लेषकको कार्यको अनुगमन गरी समितिमा प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (ठ) बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाहरूको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गरी समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने,
- (ड) प्रजनकलाई प्रदान गरिएको स्वामित्व अधिकारको लगत राख्ने,
- (ढ) बाली निरीक्षक तथा बीउ विजन नमूना सङ्कलकले दिएको सूचनाको अभिलेख राख्ने,
- (ण) बीउ विजन सम्बन्धी सेवा वापतको शुल्क लिने,
- (त) समितिबाट अनुमोदन, उन्मोचन भई दर्ता भएका सूचित जातहरूको गुणस्तर प्रमाणीकरण गर्ने गराउने ।

- (थ) आवश्यकतानुसार बीउ विजन प्रमाणीकरण गर्ने प्रयोजनको लागि बाली निरीक्षकलाई बाली निरीक्षण गर्न लगाउने ।
- (द) समितिबाट भएका निर्णय कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

१६. बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण तथा प्रमाणीकरण:

- (१) केन्द्रले बीउ विजनको गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धमा यथार्थ संकेतपत्र वा बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अवलम्बन गर्न गराउन सक्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिमको यथार्थ संकेतपत्र पद्धति अनुसार बीउको स्तरहरु देहाय बमोजिम हुनेछः-
- (क) प्रजनन् बीउ
- (ख) श्रोत बीउ
- (ग) लेवल बीउ
- (घ) उन्नत बीउ
- (३) उपनियम (१) बमोजिमको बीउ प्रमाणीकरण पद्धति अनुसार बीउको स्तरहरु देहाय बमोजिम हुनेछ
- (क) प्रजनन् बीउ
- (ख) मूल बीउ
- (ग) प्रमाणीत बीउ
- (घ) उन्नत बीउ
- (४) गुणस्तर नियन्त्रण गरीएका बीउ विजनको म्याद देहाय बमोजिम हुनेछः-
- (क) सुरक्षितसाथ भण्डारण गरेको खण्डमा बीउ विजनको गुणस्तरको म्याद परीक्षण गरेको मितिले छ महिनासम्म,
- (ख) बीउको गुणस्तरको म्याद थप गर्नु पर्दा बीउ परीक्षणबाट उपयुक्त देखिएमा त्यस्तो बीउ विजनको म्याद छ महिनासम्म ।

परिच्छेद-५

बीउ बिजन सुचित सम्बन्धी व्यवस्था

१७. बीउ बिजन सुचित गर्नुपर्ने : कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक बीउ विजन आयात गरी बिक्री बितरण गर्नु अघि वा नेपालभित्र उत्पादन भईरहेको तर सूचित नभएका बीउ विजन बिक्री बितरण वा निकासी गर्नु अघि सूचित गर्नु पर्नेछ ।
१८. सूचित बीउ बिजनको निकासी वा पैठारी:
- (१) कसैले यस नियमावली बमोजिम सुचित बीउ विजनको निकासी तथा पैठारी गर्न चाहेमा पांचसय रुपैयाँ दस्तुर तिरी अनुसूची -६ बमोजिमको ढाँचामा केन्द्रमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
 - (२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदनमा केन्द्रले सूचित बीउ विजन निकासी वा पैठारी गर्न उपयुक्त छ छैन जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखिएमा अनुसूची-७ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति दिनेछ ।
 - (३) सूचित बीउ बिजनको निकासी वा पैठारी गर्दा अनुसूची - ८ बमोजिमको विवरण समितिलाई उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
 - (४) यस नियममावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपालमा प्राकृतिक प्रकोप परेको अवस्थामा वा पैठारी गरीने बीउ बिजनको कारणले मानव, पशु, पन्छी तथा बिरुवाको स्वास्थ्य वा धार्मिक, सास्कृतिक तथा बातावरणमा प्रतिकूल प्रभाव पार्ने देखिएमा त्यस्ता बीउ बिजनको पैठारी गर्नु पर्दा समितिको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।
१९. सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरणका लागि अनुमतिपत्र:
- (१) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले सुचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोवार गर्न चाहेमा अनुमतिपत्रको लागि चारसय रुपैयाँ दस्तुर सहित सम्बन्धित कार्यालयमा अनुसूची-९ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

- (२) उपनियम (१) बमोजिमको निवेदन प्राप्त भएपछि सम्बन्धित कार्यालयले अनुसूची-१० बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिई सोको जानकारी केन्द्रमा पठाउनु पर्नेछ ।
- (३) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो नियममावली लागू हुनुभन्दा अघि दर्ता भएका बीउ बिजन ब्यवसायीहरु यसै नियमावली बमोजिम दर्ता भएका मानिने छन् ।

२०. अनुमतिपत्र नवीकरण :

- (१) नियम १९ को उपनियम (२) बमोजिमको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र सम्बन्धित कार्यालयबाट दुईसय रुपियाँ दस्तुर तिरी अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद नाघेपछि कसैले त्यस्तो म्याद नाघी नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप छ महिनासम्मको लागि सम्बन्धित कार्यालयले उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा एकसय रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।
- (४) यस नियममा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए पनि म्याद भित्र नवीकरण नगराईएमा नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण देखाई निवेदन दिएमा सोको लागि लाग्ने दस्तुरको अतिरिक्त प्रत्येक वर्षको लागि दुईसय रुपैयाँका दरले दस्तुर लिई सम्बन्धित कार्यालयले त्यस्तो अनुमतिपत्र नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।

२१. बीउ बिजन राखेको भाँडोमा संकेतपत्र सम्बन्धमा: सूचित बीउ बिजनको बिक्री वितरण गर्ने व्यक्ति वा संस्था आफूले बिक्री वितरण गर्ने बीउ राखेको भाँडोमा ऐनको दफा १३ मा उल्लेखित विवरणहरुको अतिरिक्त देहाय बमोजिमको विवरण उल्लेख गर्नु पर्नेछ :-

- (क) उत्पादन वर्ष,
- (ख) बीउ विजनको परीक्षणको मिति,
- (ग) लट नं.,
- (घ) बीउ विजन उपयुक्त हुने क्षेत्र,
- (ङ) बीउ विजनको तौल,
- (च) बीउ विजन बिक्री बितरण गर्ने व्यक्ति वा संघ सस्थाको नाम, लोगो र दस्तखत ।

परिच्छेद-६

बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला अनुमतिपत्र र नवीकरण सम्बन्धी व्यवस्था

२२. प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन अनुमति सम्बन्धमा:

- (१) निजी क्षेत्रमा बीउ विजनको प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न देहाय बमोजिमको प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ :-
 - (क) निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहने कुनै पनि व्यक्ति वा संस्थाले अनुमतिको लागि अनुसूची-११ बमोजिमको ढाँचामा समिति समक्ष निवेदन दिने,
 - (ख) खण्ड (क) बमोजिमको निवेदन साथ केन्द्रमा दुईहजार रुपैयाँ दस्तुर बुझाएको रसिद सलग्न राख्नु पर्ने,
 - (ग) खण्ड (क) बमोजिम निवेदन दिदा अनुसूची-११ मा उल्लेखित मेशिनरी उपकरण, रसायन, जनशक्ति तथा भौतिक पूर्वाधारहरु पुरा गरेको हुनु पर्ने,
- (२) उपनियम (१) बमोजिमको प्रकृया पुरा भएमा समितिले प्रयोगशाला सञ्चालनको लागि अनुसूची-१२ बमोजिमको अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिम अनुमतिपत्र प्राप्त प्रयोगशालाले प्रयोगशाला सञ्चालनको क्रममा अनुमतिपत्रमा उल्लेखित शर्तहरु

पालना नगरेको पाइएमा समितिले त्यस्तो प्रयोगशालाको अनुमतिपत्र रद्द गरी अनुसूची-१३ बमोजिमको सूचना दिनु पर्नेछ ।

२३. अनुमतिपत्रको नवीकरण :

- (१) नियम २२ बमोजिम प्रयोगशालालाई प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र एक वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र एकहजार रुपियाँ दस्तुर तिरी प्रयोगशालाले अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद नाघेपछि नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित कसैले अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप छ महिनासम्मको लागि उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा एक हजार रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।
- (४) उपनियम (२) बमोजिम नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

२४. केन्द्रीय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार:
केन्द्रिय बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) अन्तर्राष्ट्रिय बीउ परीक्षण संस्थाबाट पारित कार्यविधिको आधारमा बीउ बिजन परीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने ।
- (ख) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनका नमूनाहरूको शुद्धता, उम्रने शक्ति, चिस्यान, स्वस्थ र ओजस परीक्षण गर्ने ।
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम परीक्षणको नतिजा समयमा नै सम्बन्धित पक्षलाई अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा उपलब्ध गराउने ।
- (घ) बीउ बिजनका नमूनाहरूको विश्लेषण प्रतिवेदन अद्यावधिक राख्ने ।

- (ड) बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको कार्यमा एकरूपता कायम गर्न प्रयोगशालामा मध्यस्थ नमूना (प्रोफिसियन्सी स्याम्पल) पठाउने ।
- (च) परीक्षणको लागि प्राप्त नमूनाको गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक बर्षसम्म बीउ विजनको गुणस्तरमा असर नपर्ने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (छ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त निर्णय, सुझाव तथा निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

२५. क्षेत्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार:

क्षेत्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ विजनका नमूनाहरु परीक्षण गर्ने,
- (ख) खण्ड (क) बमोजिमका नमुना परीक्षण गरी अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई नतिजा उपलब्ध गराउने ।
- (ग) नेपाल सरकारले तोकेबमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ विजन प्रमाणीकरण गर्ने ।
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम भएको प्रमाणीकरणको अभिलेख अद्यावधिक गरी केन्द्रमा जानकारी पठाउने ।
- (ड) बीउ प्रमाणीकरण संकेतपत्र (ट्याग) को माग अग्रिम रुपमा केन्द्रमा पठाउने ।
- (च) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई नमूना सङ्कलकबाट प्राप्त बीउ विजनका नमूनाहरु परीक्षण गर्ने ।

- (छ) खण्ड (च) बमोजिम प्राप्त नमूना परिक्षणको नतिजा छिटो साधनद्वारा नमूना सङ्कलकलाई जानकारी गराउने ।
- (ज) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना निर्धारित समयभित्र परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (झ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको सुभाब तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- (ञ) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूना मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरु केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने ।
- (ट) गाई स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (ठ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त सुभाब तथा निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

२६. अन्य सरकारी प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार : अन्य सरकारी प्रयोगशालाका काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ विजनका नमूनाहरु परीक्षण गर्ने ।
- (ख) परीक्षण नतिजा अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने ।
- (ग) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरु मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरु केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने ।
- (घ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना समयभित्र परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (ङ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको प्राविधिक सुभाब तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

- (च) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (छ) समिति र केन्द्रबाट प्राप्त सुभाब तथा निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

२७. निजी क्षेत्रका बीउ बिजन परीक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार: निजी क्षेत्रका बीउ विजन परिक्षण प्रयोगशालाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :-

- (क) समितिले स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ बिजनका नमूनाहरु परीक्षण गर्ने ।
- (ख) परीक्षणको नतिजा अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई उपलब्ध गराउने ।
- (ग) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरु मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरु केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा परीक्षणका लागि पठाउने ।
- (घ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (ङ) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाबाट प्राप्त प्राविधिक विषयको सुभाब तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।
- (च) गार्ड स्याम्पल परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (छ) बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशाला सञ्चालनको सम्बन्धमा अनुमतपत्रमा तोके बमोजिमको शर्तहरु पालना गर्ने ।
- (ज) समिति र केन्द्रले दिएका सुभाब तथा निर्देशनहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

परिच्छेद-७

बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ बिजन विश्लेषक सम्बन्धी

व्यवस्था

२८. बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ बिजन विश्लेषक :

बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ बिजन विश्लेषकको योग्यता देहाय बमोजिम हुनेछः-

- (क) नेपाली नागरिक भएको,
- (ख) मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तीमा कृषिमा स्नातक उत्तीर्ण गरेको वा कृषिमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी बीउ बिजन उत्पादनमा कम्तीमा दश वर्ष अनुभव भएको,
- (ग) समितिबाट लिईने परीक्षा उत्तीर्ण भएको,
- (घ) खण्ड (ख) बमोजिम योग्यता पुगेको निजामति कर्मचारी भए निज सेवारत कार्यालयको स्वीकृति ।

२९. अनुमतिपत्र सम्बन्धमा :

(१) ऐनको दफा १६ बमोजिम समितिले बाली निरीक्षण, बीउ बिजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ बिजन विश्लेषण गर्नका लागि देहाय बमोजिमको विवरण सहित राष्ट्रिय दैनिकमा सूचना प्रकाशन गरी निवेदन माग गर्नेछः-

- (१) नागरिकताको प्रमाणपत्र
 - (२) योग्यता
 - (३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत भए सम्बन्धित कार्यालयको स्वीकृती
 - (४) परीक्षा किसिम
 - (५) परीक्षा दस्तुर
 - (६) अन्य आवश्यक विवरणहरू ।
- (२) बाली निरीक्षण, बीउ बिजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ बिजन विश्लेषण सम्बन्धी व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहनेले अनुमतिपत्रको लागि उपनियम (१) बमोजिम समिति समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

३०. अनुमतिपत्रको लागि परीक्षा लिने:

- (१) बाली निरीक्षण, बीउ बिजन नमूना सङ्कलन तथा बीउ बिजन विश्लेषण गर्ने अनुमतिपत्रको लागि समितिले परीक्षा लिनेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिमको परीक्षा सम्बन्धी कार्यविधि समितिले निर्धारण गर्नेछ ।
- (३) उपनियम (१) बमोजिम लिईने परीक्षा दस्तुर तीन सय रुपियाँ हुनेछ ।
- (४) अनुमतिपत्रको लागि अनुसूची-१५ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
- (५) समितिले प्रत्येक विषयको लागि तीन सय रुपियाँ दस्तुर लिई अनुसूची-१६ बमोजिमको ढाँचामा अनुमतिपत्र दिनु पर्नेछ ।

३१. अनुमतिपत्र नवीकरण:

- (१) नियम ३० को उपनियम (५) बमोजिम प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र दुई वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
- (२) अनुमतिपत्र बहाल रहने अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र केन्द्रमा एकसय रुपैयाँ दस्तुर तिरी अनुमतिपत्र नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- (३) उपनियम (२) बमोजिमको म्याद नाघेपछि कसैले नवीकरण हुन नसकेको मनासिव कारण सहित अनुमतिपत्र नवीकरणको लागि निवेदन दिन आएमा थप तीन महिनासम्मको लागि केन्द्रले उपनियम (२) बमोजिम लाग्ने दस्तुरमा तीनसय रुपैयाँ थप दस्तुर लिई नवीकरण गरी दिन सक्नेछ ।
- (४) उपनियम (३) मा उल्लेखित समयमावधि भित्र नवीकरण नगराएमा त्यस्तो अनुमतिपत्र स्वतः रद्द हुनेछ ।

३२. बाली निरीक्षकको काम कर्तव्य तथा अधिकार : बाली निरीक्षकको काम, कर्तव्य तथा अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) बीउ बालीको खेत तथा बीउ संकलन प्रक्रियाहरूको निरीक्षण गरी प्रतिवेदन तयार गर्ने,
- (ख) बीउ बिजन व्यवसायीको अनुमतिपत्र तथा बीउ बजारको अनुगमन गर्ने,
- (ग) खण्ड (ख) बमोजिम अनुगमन गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको पाईएमा वा सूचित नभएको बीउ बिजन विक्रि वितरण गरेको पाईएमा त्यसको जानकारी सम्बन्धित कार्यालय तथा नमूना सङ्कलकलाई दिनु पर्नेछ ।
- (घ) खण्ड (ग) बमोजिम कार्यालयको अधिकृत प्रतिनिधि वा नमूना सङ्कलकको रोहवरमा कम्तीमा दुई जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा अनुसूची-१७ बमोजिमको ढाँचामा मुचुल्का उठाई ऐन तथा यस नियममावलीको अधिनमा रही त्यस्ता बीउ बिजन जफत गर्नु पर्नेछ ।
- (ङ) खण्ड (घ) बमोजिम बीउ बिजन जफत गर्दा सर्वसाधारणको उपस्थिति हुन नसक्ने परिस्थिति भएमा वा उपस्थित हुन नमानेमा सो व्यहोरा उल्लेख गरी बीउ बिजन जफत गर्नु पर्नेछ ।
- (च) खण्ड (घ) बमोजिम बीउ बिजन जफत गर्दा अनुसूची-१८ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित बीउ बिजन बिक्रेतालाई सूचना दिई सोको जानकारी स्थानीय प्रशासन, कार्यालय, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक, क्षेत्रीय बीउ बिजन परिक्षण प्रयोगशाला तथा समितिको सदस्य सचिवलाई दिनु पर्नेछ ।
- (छ) खण्ड (च) बमोजिम सूचना दिई जफत गरेको बीउ बिजन नमूना सङ्कलकको रोहवरमा सम्बन्धित कार्यालयमा अनुसूची-

१९ बमोजिमको ढाँचामा बुझाई सोको जानकारी बीउ विजन बिक्रेता, स्थानीय प्रशासन, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, नमूना सङ्कलक, क्षेत्रीय बीउ विजन प्रयोगशाला तथा समितिको सदस्य सचिवलाई दिनु पर्नेछ ।

(ज) खण्ड (घ) बमोजिम जफत गरिएको बीउ विजन कार्यालयले तोकिए बमोजिमको प्रकृया अपनाई नष्ट गर्नु पर्नेछ ।

३३. बीउ विजन नमूना सङ्कलकको काम, कर्तव्य र अधिकार: बीउ विजन नमूना सङ्कलकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) बिक्री वितरण भैरहेको वा बिक्री वितरणको लागि राखिएको बीउ विजनको भाँडामा संकेतपत्र र सोको विवरणहरु ठीक भए नभएको हेर्ने ।

(ख) बिक्री वितरण भईरहेको बीउ विजन सूचित भए नभएको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्ने ।

(ग) बीउ व्यवसायीसंग अनुमतिपत्र भए नभएको जाँच गर्ने ।

(घ) ऐनको दफा १३ को उपदफा १३.२ बमोजिम बीउ विजन, बिक्री वितरण भए नभएको निरीक्षण गर्ने ।

(ङ) खण्ड (ख) र (ग) बमोजिम अनुगमन, निरीक्षण तथा जाँच गर्दा बीउ व्यवसायीले कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएका बीउ विजन बिक्री वितरण गरेको वा अनुमतिपत्र नलिई बीउ विजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको पाईएमा तत्काल बाली निरीक्षकलाई छिटो माध्यमद्वारा खबर गर्नु पर्नेछ ।

(च) खण्ड (क) बमोजिम निरीक्षण गरी बीउ विजनको गुणस्तर यकिन गर्न तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई नमूना लिई केन्द्रिय वा सम्बन्धित क्षेत्रीय बीउ विजन परिक्षण प्रयोगशालामा परीक्षण गर्न पठाउने ।

(छ) बीउ विजन नमूना सङ्कलकले निरीक्षण गर्दा उपयुक्त नदेखिएमा वा परीक्षण पश्चात बीउ विजनको गुणस्तर उपयुक्त नपाईएमा वा ऐन र नियमावली विपरीत कुनै काम कारवाही भए गरेको पाईएमा सम्बन्धित जिल्लाको सरकारी वकीलको राय लिई अनुसूची-२० बमोजिमको ढाँचामा मुद्दा हेर्ने अधिकारी समक्ष मुद्दा दायर गर्ने ।

३४. बीउ विजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार: बीउ विजन विश्लेषकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) नेपाल सरकार वा समितिले स्वीकृत गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई बीउ विजनका नमूनाहरु परीक्षण गरी अनुसूची-१४ बमोजिमको ढाँचामा सम्बन्धित पक्षलाई नतिजा उपलब्ध गराउने,
- (ख) प्रयोगशालामा प्राप्त नमूनाहरु मध्ये कम्तीमा दश प्रतिशत नमूनाहरु तोके बमोजिम केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा पठाउने,
- (ग) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले पठाएको मध्यस्थ नमूना परीक्षण गरी प्रतिवेदन पठाउने ।
- (घ) परीक्षणको लागि प्राप्त गाई नमूना परीक्षण पश्चात कम्तीमा एक वर्षसम्म बीउको गुणस्तर कायम रहने गरी सुरक्षित साथ भण्डार गर्ने ।
- (ङ) बीउ विजन परीक्षण सम्बन्धमा समिति, केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाले दिएको सुझाव तथा निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने ।

परिच्छेद-८
विविध

३५. **कार्य गर्न सक्ने :** यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि केन्द्र र सरकारी प्रयोगशालामा कार्यरत प्राविधिक अधिकृतहरूलाई गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने प्रयोजनको लागि बाली निरीक्षक भई बाली निरीक्षण गर्न, बीउ बिजन नमूना संकलक भई कार्य गर्न तथा बीउ बिजन विश्लेषक भई बीउ बिजन परीक्षण गर्न कुनै पनि बाधा पर्ने छैन ।

३६. **क्षतिपूर्ती सम्बन्धमा:**

(१) कसैले बिक्री बितरण गरेको बीउ बिजनको गुणस्तर र गलत सूचनाको कारणले कसैलाई आर्थिक हानी नोक्सानी पुग्न गएमा मूल्यांकन समितिले गरेको मूल्यांकन र सिफारिसको आधारमा सम्बन्धित पक्षले कृषकलाई क्षतिपूर्ति दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको हानी नोक्सानीको मूल्यांकन गर्न देहाय बमोजिमको एक मूल्यांकन समिति रहनेछ :-

(क) केन्द्रको प्रमुख	– संयोजक
(ख) कार्यालयको बरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत	– सदस्य
(ग) नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्को बैज्ञानिक	– सदस्य
(घ) राष्ट्रिय बीउ बिजन कम्पनी लिमिटेड वा नेपाल बीउ ब्यवसायी संघ मध्येबाट समितिले तोकेको एकजना	– सदस्य
(ङ) सम्बन्धित गाउँ विकास समिति/नगरपालिका वा निजको प्रतिनिधि	– सदस्य

३७. **मुद्दा हेर्ने अधिकारी:**

(१) यस ऐन र नियममावली बमोजिमको मुद्दा हेर्ने, मुद्दाको कारवाही किनारा गर्ने अधिकार सम्बन्धित कार्यालय प्रमुखलाई हुनेछ ।

- (२) मुद्दा दायर गर्दा अनुसूची-२० र मुद्दा किनारा गर्दा अनुसूची-२१ बमोजिमको ढाँचामा गर्नु पर्नेछ ।
- (३) यो नियमावली प्रारम्भ हुँदाका बखत क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालयमा दायर भै छिन्न बाँकि रहेका मुद्दाहरू यो नियमावली प्रारम्भ भएपछि जुन जिल्लासँग सम्बन्धित छन् सोही जिल्लाको जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा सर्नेछन् ।

३८. पुनरावेदन सम्बन्धी व्यवस्था:

- (१) मुद्दा हेर्ने अधिकारीको निर्णयमा चित्त नबुझे फैसला भएको मितिले पैंतीस दिनभित्र सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशक समक्ष अनुसूची-२२ बमोजिमको ढाँचामा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिम दायर भएको पुनरावेदन सम्बन्धी मुद्दाको कारवाही पुनरावेदन भएको मितिले तीन महिनाभित्र किनारा गरी सक्नु पर्नेछ ।
- (३) मुद्दाको पुनरावेदन उपर भएको कारवाहीको जानकारी सम्बन्धित पक्षलाई अनुसूची-२३ बमोजिमको ढाँचामा दिनु पर्नेछ ।

३९. निर्देशिका बनाउने अधिकार: समितिले ऐन र यस नियमको अधिनमा रही आवश्यक निर्देशिका बनाउन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशिका नेपाल सरकारबाट स्वीकृत भएपछि मात्र लागू हुनेछ ।

४०. अनुसूचीमा हेरफेर तथा थपघट: नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी आवश्यकता अनुसार अनुसूचिमा हेरफेर तथा थपघट गर्न सक्नेछ ।

४१. खारेजी र बचाउ:

- (१) बीउ विजन नियमावली, २०५४ खारेज गरिएको छ ।
- (२) उपनियम (१) बमोजिमको नियमावली बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

अनुसूची - १

(नियम ११ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

खण्ड (क)

बीउ विजनको नयाँ जातको अनुमोदन, उन्मोचनका लागि पेश गर्ने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,

बिषय: जात उन्मोचन गराई पाउँ

मैले/ हामीले तल उल्लेखित नयाँ जातको बीउ विजन प्रजनन/ छनौट गरेको हुनाले उक्त जातको बीउ विजनको दर्ता/उन्मोचन स्वीकृतिको लागि यो निवेदन प्रस्तुत गरेको छु/गरेका छौं ।

प्रस्तावित नाम:

१. पृष्ठभूमि:
२. सामान्य जानकारी:
 - २.१ चलनचल्तीको नाम:
 - २.२ वानस्पतिक नाम:
 - २.३ वास्तविक नाम/परीक्षण गर्दा प्रयोग गरिएको सांकेतिक नाम:
 - २.४ वंश विवरण:
 - २.५ पुर्खा (प्रजननमा भाले र पोथी पुर्खाको रूपमा प्रयोग गरीएका जातहरु) ^१
 - २.६ उद्गम देश:
 - २.७ सामाग्री स्रोत (संस्था, कृषक, कृषक समुदाय परीक्षणको नाम र यो सर्वप्रथम प्रयोगमा ल्याईएको वर्ष, आदि)
 - २.८ नेपालमा जातको परीक्षण गरिएको स्थान र वर्ष:

वर्ष	परीक्षण	स्थान	स्रोत/सन्दर्भहरु ^२

- २.९ कृषकहरुको खेतवारीको परीक्षण (फार्मर्स फिल्ड ट्रायल), सहभागितात्मक जाँच सुत्रांक सुचक र सरोकारवालाहरुको प्राथमिकता: ^३

वर्ष	प्रयोग जाँच	अवस्थित	सरोकारवालाहरुको अभिरुचिका प्रमुख गुणहरु ^४				
			१	२	३	४	५

२.१० सरोकारवालाहरुको समग्र प्राथमिकता:

३. बिरुवाका किसिमका लक्षणहरुको छोटकरी विवरण:

३.१ बाली सम्पादन गुणहरु ^५ (एग्रोनोमिक ट्रेट्स)

३.१.१. बिरुवाको उचाई (से.मी.):

३.१.२. रोपेको दिन देखि फूल फुल्न लाग्ने समय:

३.१.३. रोपेको दिन देखि बाली पाक्न लाग्ने समय:

३.१.४. उब्जनी हुने (के.जी/हेक्टर):

३.१.५. उब्जनी अवयव (गाँजको संख्या, दानाको संख्या, दानाको तौल, आदि)

३.२ बालीको विषम परिस्थिति (वर्णन गर्नुहोस):

३.२.१. जैविक विषमता प्रतिको प्रतिक्रिया:

(क) कीरा फट्यांग्रा

(ख) रोगहरु

(ग) झारपात (केही छुन् भने):

३.२.२. पराजैविक विषमता प्रतिको प्रतिक्रिया:

३.३. बालीको आर्थिक महत्व राख्ने भागहरुको गुणस्तर ^६

३.३.१. पोषणिक गुणस्तर

३.३.२. प्रशोधन गुणस्तर

३.३.३. रसायनिक परिवर्तन जाँच (पाक गुणस्तर, स्वाद, बास्ना, इत्यादि)

३.३.४. अन्य विशेष गुण (केही भए)

३.४ अन्य चारित्रिक गुणहरु (भाँटिने, भण्डारण क्षमता, बजार संभावना, आदि)

४. वाह्य आवरण सम्बन्धी चारित्रिक गुणहरु (मर्फोलोजिकल ट्रेट्स)
(आयतन, आकार, रंग, आदि)

- ४.१ कृनै पनि बालीको जातको प्रमाणीकता छुट्याउन सकिने विशेष चारित्रिक गुणहरु ।
- ४.२ शुक्ष्मकणीय चारित्रिक गुणहरु (मलिकुलर ट्रेट्स) (यदि उपलब्ध छन् भने) ।
५. सिफारिश क्षेत्र:
- ५.१ कृषि पर्यावरणिय क्षेत्र (तराई, पहाड, हिमाल, आदि):
- ५.२ चिस्यानको उपलब्धता (सिंचित, अर्ध सिंचित, वर्षाको पानीमा आधारित):
- ५.३ बाली लगाउने समय र अवस्था (उदाहरणको लागि ढाव, खोरिया आदि):
- ५.४ बाली चक्र:
- ५.५ उत्पादन र व्यवस्थापन पक्ष (यो जातको बाली व्यवस्थापन पक्ष सोही बालीको अन्य जातको बाली: व्यवस्थापन पक्ष भन्दा फरक भए बिस्तृतरुपमा उल्लेख गर्नुहोस):
- ५.६ आर्थिक विश्लेषण:
- ५.७ उन्मोचनको कारण:

६. बीउ विजन आपूर्ति व्यवस्था:

सि.नं.	बीउको किसिम	उपलब्ध परीमाण (के.जी)	कहाँ प्राप्त हुन्छ	सम्बन्धित व्यक्ति/संस्था
१	प्रजनन् बीउ (ब्रिडर सीड)			
२	मुल बीउ (फाउन्डेशन सीड)			
३	अन्यस्तरका बीउ विजन			

प्रस्तावक

सही:

टेलिफोन नं.:

नाम:

फ्याक्स नं.:

दर्जा:

इमेल:

संस्थाको नाम:

वेबसाईट (आवश्यकता परेमा):

द्रष्टव्यः

- १ कृषकको जातको संबन्धमा पुर्खाको विवरण लागु नहुन सक्छ, र बर्णशंकर जातको बंशजको खुलासा कम्पनीले गर्न वा नगर्न पनि सक्छ ।
- २ यो फारामको अन्त्यमा प्रयोगात्मक नतिजाको विवरण समावेश गर्नुहोस् र अनुसूचीका नम्बरहरु मात्र यहाँ उल्लेख गर्नुहोस ।
- ३ सरोकारवालाहरु भन्नाले कृषक, उपभोक्ता, प्रशोधन उद्योग, व्यापारी, बीउ विजन कम्पनी, एग्रीभेटहरुलाई बुझाउँछ ।
- ४ सरोकारवालाहरुको अभिरुचिको प्रमुख लक्षणहरुमा (१) बाली सम्पादन तथ्यांक (२) विषम परिस्थिति सहने क्षमता (३) गुणस्तर (४) आर्थिक महत्व (५) (अन्य केही भए बर्णन गर्नुहोस) पर्दछन । अन्त्यमा परीक्षणको नतिजाको विवरण संलग्न गर्नुहोस र यसमा केवल अनुसूचीका नम्बर उल्लेख गर्नुहोस ।
- ५ बाली नालीको जाती प्रजाती पिच्छे त्यस्ता गुणहरु फरक हुन सक्ने छन ।
- ६ आर्थिक रुपले महत्वपूर्ण बालीको प्रमुख भागहरुमा गोडा/दाना/पात/जरा/डाँठ/टुप्पो/वल्ब/राइजोम/कोर्म/ ट्युवर/डालो/रेशा इत्यादि पर्दछन ।

खण्ड (ख)

(नियम ११ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)
बालीको जातको सम्बन्धमा राष्ट्रिय बाली लगतमा दर्ताको लागि पेश
गर्ने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,
.....

बिषय: बालीका जातहरू दर्ता गराई पाउँ ।

मैले/हामीले तल उल्लेखित नयाँ जातको बीउ/बिजन प्रजनन गरेको/छनोट गरेकोले उक्त जातको बीउ बिजनलाई बालीको जातहरूको राष्ट्रिय सुचीमा दर्ता गरी दिनु हुन यो निवेदन प्रस्तुत गरेको छु / गरेका छौं ।

प्रस्तावित नाम:

१. पृष्ठभूमी:
२. सामान्य सूचना:
 - २.१ चलन चल्ती र वानस्पतिक नाम:
 - २.२ बास्तविक नाम/परीक्षण गर्दा प्रयोग गरिएको सांकेतिक नाम:
 - २.३ बंश विवरण:
 - २.४ उद्गम देश:
 - २.५ प्रविधि विकास गर्न प्रयोग गरिएको पद्धति:
 - २.६ सामाग्री स्रोत (संस्था, कृषक समुदाय, परीक्षणको नाम र यो सर्वप्रथम प्रयोगमा ल्याईएको वर्ष):
 - २.७ अनुसन्धानकर्ताले तर्जुमा गरी अनुसन्धानकर्ताले नै व्यवस्थापन गरेको कम्तीमा पनि दुई ऋतुको परीक्षणको तथ्याङ्क वा अनुच्छेद २.८ मा उल्लेखित तथ्याङ्क पेश गर्नु पर्नेछ ।

वर्ष	परीक्षण	स्थान	स्रोत/सन्दर्भहरू

२.८ कृषकहरुको खेतवारीको परीक्षण सहभागितामूलक तथ्याङ्क/सूचना (गुणात्मक र परिमाणात्मक) र सरोकारवालाहरुको प्राथमिकताहरुबाट लिईएको तथ्याङ्क:^१

सि. नं.	वर्ष	प्रयोग जाँच	अवस्थिती	सरोकारवालाहरुको अभिरुचिका प्रमुख गुणहरु ^२				
				१	२	३	४	५

२.९ सरोकारवालाहरुको समग्र प्राथमिकता:

३. जातिय गुणको छोटकरी विवरण:

३.१. बाली सम्पादन गुणहरु (एग्रोनोमिक ट्रेट्स) ^३

३.१.१. बिरुवाको उचाई (से.मी)

३.१.२. रोपेको दिनदेखि फूल फुल्ल लाग्ने समय:

३.१.३. रोपेको दिनदेखि बाली पाक्न लाग्ने समय:

३.१.४. उब्जनी हुने (के.जी./हेक्टर)

३.१.५. उब्जनीको अवयव (उदाहरण: गाँजको संख्या, दानाको संख्या, दानाको तौल, आदि)

३.२. बालीको आर्थिक रुपमा महत्वपूर्ण भागको गुणस्तर:^४

३.२.१. भौतिक गुण (साईज, आकार, रंग, आदि)

३.२.२. प्रशोधन

३.२.३. रसायनिक परिवर्तनको जाँच (पाक गुणस्तर, स्वाद, बास्ना, आदि)

३.२.४. अन्य विशेष गुण (केही भए)

३.३. अन्य चारित्रिक गुण (भाँटिने, भण्डारण क्षमता, बजार सम्भावना, आदि)

४. जातिय पहिचानका लागि वाह्य आवरण सम्बन्धी विवरण

(मर्फोलोजिकल ट्रेट्स) (आवश्यकता परेमा छुट्टै कागजको पाना प्रयोग गर्नुहोस ।

४.१. कुनै पनि बालीको जातको प्रमाणीकता छुट्याउन सकिने विशेष चारित्रिक गुणहरु:

४.२. शुष्मकणीय चारित्रिक गुणहरू (मलिकुलर ट्रेट्स) (उपलब्ध छन् भने):

५. सिफारिश क्षेत्र:

५.१ कृषि पर्यावरणीय क्षेत्र (तराई, पहाड, हिमाल, आदि)

५.२ चिस्यान उपलब्धता (सिंचित, अर्ध सिंचित, वर्षाको पानीमा आधारित)

५.३ बाली लगाउने समय र अवस्था (उदाहरणको लागि ढाव, खोरिया, आदि)

५.४ उत्पादन र व्यवस्थापन पक्ष (यो जातको बाली व्यवस्थापन पक्ष सोही बालीको अन्य जातको बाली व्यवस्थापन पक्ष भन्दा फरक भए विस्तृत रूपमा उल्लेख गर्नुहोस):

५.५ बाली नालीको जातको राष्ट्रिय लगतमा सूचिकृत गर्नु पर्नाको कारण:

प्रस्तावक

सही:

नाम:

दर्जा:

संस्थाको नाम:

पत्राचार गर्ने ठेगाना:

टेलिफोन नं.:

फ्याक्स नं.:

इमेल:

वेबसाईट:

द्रष्टव्य:

- १ सरोकारवाला भन्नाले कृषक, उपभोक्ता, प्रशोधन उद्योग, व्यापारी, बीउ विजन कम्पनी, एग्रीभेटहरूलाई बुझाउँछ ।
- २ सरोकारवालाहरूको अभिरूचिको प्रमुख लक्षणहरूमा (१) बाली सम्पादन तथ्याङ्क (२) विषम परिस्थिति सहने क्षमता (३) गुणस्तर (४) आर्थिक महत्व (५) अन्य (केहि भए वर्णन गर्नुहोस) पर्दछन् । अन्त्यमा परीक्षणको नतिजा विवरण संलग्न गर्नुहोस । यसमा केवल अनुसूचीका नम्बर उल्लेख गर्नुहोस ।
- ३ बालीको जात, जाति, प्रजाति पिच्छे त्यस्ता गुणहरू फरक हुन सक्छन् ।
- ४ आर्थिक रूपले महत्वपूर्ण बालीको प्रमुख भागहरूमा गेडा / दाना / पात / जरा / डाँठ / टुप्पो / वल्व / राइजोम / कोर्म / ट्युबर / डालो / रेशा इत्यादि पर्दछन् ।

खण्ड (ग)

(नियम १२ को उपनियम (१) संग सम्बन्धित)

बिदेशबाट आयात गरिने बीउ बिजनहरूलाई दर्ता गर्न आयातकर्ताले पेश गर्ने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,

बिषय: जात दर्ता गराई पाउँ ।

ऐनको दफा १५ मा उल्लेख भए अनुसार सूचित बीउ विजन निकासी वा पैठारी गर्दा स्वीकृति लिनुपर्ने प्रावधान रहेको र सोही ऐनको दफा ११ (ख) अनुसार सूचित नभएका बीउ विजन अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक बिक्री बितरण गर्न समेत नपाईने हुँदा त्यस्ता सूचित नभएका बीउ बिजनहरू आयात गरी बिक्री बितरण गर्न सूचित गर्नु पर्ने भएकोले नियमानुसार आवश्यक विवरणहरू संलग्न राखी जात दर्ता एवं सूचित गरी दिनु हुन अनुरोध छ ।

दर्ता तथा सूचित गराउन चाहेको बीउ बिजनको बिस्तृत विवरण :

१. बाली:
२. बानस्पतिक नाम:
३. पुरानो नाम :
४. नामाकरण गरेको नाम :
५. कस र पेडिग्री (प्यारेन्ट) ^१
६. उद्गम देश :
७. सामाग्री स्रोत (संस्था, कृषक, कृषक समुदाय परिक्षणको नाम र यो सर्वप्रथम प्रयोगमा ल्याइएको वर्ष आदि) :
८. अनुसन्धानकर्ताले तर्जुमा गरी अनुसन्धानकर्ताले नै ब्यवस्थापन गरेको कम्तीमा पनि दुई ऋतुको परीक्षण तथ्यांक अनुच्छेद ८.१ र ९ मा उल्लेखित तथ्यांक पेश गर्नु पर्नेछ ।

८.१ नेपालमा जातको परीक्षण गरिएका स्थान र वर्ष ^२ :

सि.न.	वर्ष	परीक्षण	स्थान	स्रोत/सन्दर्भहरू

९. कृषकहरुको खेतबारीमा गरिएको सहभागितामूलक परीक्षणको तथ्याङ्क/सूचना (गुणात्मक, परिमाणात्मक) र सरोकारवालाहरुको प्राथमिकताहरुबाट लिइएको तथ्याङ्क ^३ :

सि.नं.	वर्ष	प्रयोग/जाँच	स्थान	सरोकारवालाहरुको अभिरुचिका प्रमुख गुणहरु ^४				
				१	२	३	४	५

१०. बाली सम्पादन गुणहरु ^५ (एग्रोनोमिक ट्रेट्स):
- १०.१ वोटको उचाई (से.मी.):
- १०.२ रोपेको दिन देखि फूल फुल्न लाग्ने दिन:
- १०.३ पाक्ने दिन:
- १०.४ उत्पादन के.जी./हे.:
- १०.५ उब्जनीको अवयव (गांजको संख्या, दानाको संख्या, दानाको तौल, आदि):
- १०.६ भौतिक गुण (आकार, आयतन, रंग, आदि):
११. बाह्य आवरण सम्बन्धी चारित्रिक गुणहरु:
१२. भौगोलिक क्षेत्रमा परीक्षण गरिएको तथ्याङ्कको आधारमा उपयुक्त क्षेत्र :
१३. बीउ रोप्ने समय :
१४. जात दर्ता गर्नुपर्ने कारणहरु :
१५. अन्य जातमा भन्दा फरक गुणहरु (डिस्टिङ्गटेनेस):
१६. बर्णनपुंसक प्रविधि (टर्मिनेटर टेक्नोलोजी) प्रयोग भएको छ वा छैन :
१७. आनुवांशिक परिवर्तित बालीको बीउ हो वा होईन :
१८. पेश गर्नु पर्ने बीउको नमुना^६

निवेदक/संस्था वा निकायको :

सही:

नाम:

दर्जा:

संस्थाको नाम:

पत्राचार गर्ने ठेगाना:

टेलिफोन नं.:

फ्याक्स नं.:

इमेल:

वेबसाईट:

द्रष्टव्य:

- १ कृषकको जातको सम्बन्धमा पुर्खाको विवरण लागु नहुन सक्छ/वर्णशंकर जातको वंशजको खुलासा कम्पनीले गर्न वा नगर्न पनि सक्छ ।
- २ यो फारामको अन्त्यमा भौगोलिक क्षेत्रमा गरिएको प्रयोगात्मक नतिजाको दुई ऋतुको तथ्यांक समावेश गर्नुहोस् ।
- ३ सरोकारवालाहरु भन्नाले कृषक, उपभोक्ता, प्रशोधन उद्योग, व्यापारी, बीउ विजन कम्पनी, एग्रोभेटहरुलाई बुझाउँछ ।
- ४ सरोकारवालाहरुको अभिरुचिको प्रमुख लक्षणहरुमा (१) बाली सम्पादन तथ्यांक (२) विषम परिस्थिति सहने क्षमता (३) गुणस्तर (४) आर्थिक महत्व (५) अन्य पर्दछन् । अन्त्यमा परीक्षणको नतिजाको विवरण अनूसूचीका नम्बर उल्लेख गर्नु पर्ने ।
- ५ बालीनालीको जाति प्रजाती पिच्छे त्यस्ता गुणहरु फरक हुन सक्छन् ।
- ६ प्रस्तावित जातको एउटा नमूना जात अनूमोदन, उन्मोचन तथा दर्ता उप-समिति समक्ष पेश गर्नु पर्दछ । त्यस्तो नमूनाको परिमाण मसिना दाना हुने बालीको लागि ५० ग्राम, मध्यम दाना हुने बालीको लागि ५०० ग्राम र ठूला दाना हुने बालीको लागि एक किलोग्राम हुनु पर्दछ भने तरकारी बालीको हाइब्रीड बीउ विजनका लागि सानो आकारको र हलुका तौल हुने बीउको हकमा २० ग्राम (काउली, बन्दा, खुर्सानी, गाजर, गोल्भेंडा, भण्टा, चम्सुर, आदि जस्ता बालीका बीउहरु) मध्यम आकार को बीउको हकमा २०० ग्राम (मूला, स्वीस चार्ड, राम तोरिया आदि जस्ता बालीका बीउहरु) र ठूला आकार को बीउको हकमा ५०० ग्राम (सीमि, बोडी, राजमा, भटमास, केराउ आदि जस्ता बालीका बीउहरु) नमूना बुझाउनु पर्नेछ ।

खण्ड (घ)

(नियम १२ को उपनियम (२) संग सम्बन्धित)

जात दर्ता गरी राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्नको लागि दिने निवेदन

श्री जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति,
.....

बिषय: जात दर्ता गराई पाउँ ।

नेपाल भित्र उत्पादन भैरहेको रैथाने एवं स्थानिय जातहरूलाई राष्ट्रिय अभिलेखमा राख्न जात दर्ता गरी सूचित गर्नु पर्ने भएकोले नियमअनुसार आवश्यक विवरणहरू संलग्न राखी जात दर्ता एवं सूचित गरी दिनु हुन अनुरोध छ ।

दर्ता तथा सूचित गराउन चाहेको बीउ विजनको विवरण :

१. बाली:
२. जात:
३. उद्गम स्थल :
४. उत्पादकत्व (के.जी/हे.) :
५. खेतीको लागि उपयुक्त क्षेत्र :
६. जात दर्ता गर्नुपर्ने कारणहरू:
७. बीउ रोप्ने समय:
८. उक्त जातको विशिष्ट गुणहरू:

निवेदक/संस्था वा निकायको :

दस्तखत

नाम, थर:

ठेगाना :

फोन नं. :

मिति :

अनुसुची-२

(नियम १३ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता गर्दा अभिलेखमा खुलाउनु पर्ने कुराहरू

१. बालीको किसिम:
२. स्वीकृत नाम:
३. सिफारिश गरिएको क्षेत्र:
४. ५०% फूल फूलने अवधि (दिनमा):
५. बाली पाक्ने अवधि (दिनमा):
६. उत्पादन क्षमता (किलोग्राम/हेक्टर):
७. विशिष्टता:
८. संकेत नम्बर (पेडिग्री) :
९. फार्मर फिल्ड ट्रायलको नतिजा (सहभागितामूलक डाटा, जानकारी, सरोकारवालाको अभिरुचि र अन्य विवरणहरू भए सो समेत):
१०. प्रजनकको पूरा नाम र ठेगाना:
११. अनुमोदन, उन्मोचन दर्ता मिति:
१२. सिफारिश निर्णय नम्बर:
१३. प्रमाण पत्र नम्बर:
१४. प्रमाण पत्र दिएको मिति:

अभिलेख राख्ने व्यक्तिको

दस्तखत:

नाम, थर :

ठेगाना:

दर्जा:

मिति:

प्रमाणित गर्ने अधिकृतको

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

दर्जा:

मिति:

अनुसूची-३

(नियम १३ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ताको प्रमाणपत्र

जात अनुमोदन, उन्मोचन र दर्ता उपसमिति

.....

श्री

.....

तपाईंको/त्यस कार्यालयको मितिको निवेदन
उपर कारवाही हुँदा तपसिलमा लेखिए बमोजिमको बीउ बिजनलाई बीउ बिजन
ऐन २०४५ र बीउ बिजन नियमावली, २०६९ मा तोकिए बमोजिमका शर्त र
बन्देजमा रहने गरी दर्ता गरी तपाईं / त्यस कार्यालयलाई यो प्रमाणपत्र प्रदान
गरिएको छ ।

तपसिल

१. बालीको किसिम:
२. सिफारिश भएको नाम:
३. स्वीकृत क्षेत्र:
४. लागु हुने मिति:
५. स्वीकृत गर्दाका शर्तहरू:

प्रमाणित गर्ने अधिकृतको:

सही:

नाम, थर:

दर्जा:

मिति:

अनुसुची-४

(नियम १४ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकारको लागि पेश गर्ने निवेदन

श्री सदस्य सचिवज्यू,

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

..... ।

बिषय:.....

महाशय,

मैले/हामीले निम्न विवरणको नयाँ जातको बीउ बिजन प्रजन्न/छन्नौट गरेको हुनाले बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ५ को उपदफा ५.६ बमोजिम स्वामित्वको अधिकार पाउँ भनी अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं ।

- क) बालीको किसिम:
- ख) जात:
- ग) स्तर:

निवेदकको:

सही:

नाम, थर:

ठेगाना:

फोन नं:

मिति:

अनुसुची-५

(नियम १४ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको स्वामित्वको प्रमाणपत्र

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

श्री

तपाईंले मितिमा बीउ बिजनको स्वामित्वको अधिकार पाउँ भनि दिनु भएको निवेदन र पेश गर्नु भएको विवरण बमोजिम समितिको मितिको निर्णयानुसार तपाईंलाई निम्न विवरणको बीउ बिजनको निमित्त बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ५ को उपदफा ५.६ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को नियम १४ को उपनियम (२) बमोजिम यो स्वामित्वको प्रमाणपत्र प्रदान गरिएको छ ।

- क) बालीको किसिम:
- ख) जात:
- ग) स्तर

प्रमाणपत्र दिने अधिकारीको:
सही:
नाम, थर:
दर्जा:
मिति:

अनुसूची - ६

(नियम १८ को उपनियम (१) सँग सम्बन्धित)
बीउ बिजनको निकासी वा पैठारीको लागि दिने निवेदन

श्री सदस्य सचिवज्यू,
राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवलाय,
.....

विषय:.....

महाशय,

बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ मा रहेको बीउ बिजन निकासी/पैठारी र यस सम्बन्धी अन्य प्रावधानहरु बमोजिम कार्य गर्न इच्छुक भएकोले मैले/हामीले निम्नलिखित सूचित बीउ बिजनको निकासी / पैठारी गर्न अनुमति पाउनको लागि यो निवेदन दिएको छु / छौं । निकासी/पैठारी गरिने बीउ बिजनको विवरण यसै साथ संलग्न छ । ऐनको दफा १५ बमोजिम सूचित बीउ बिजन निकासी/पैठारी गर्ने अनुमती पाउँ ।

क) निवेदकको:

१. नाम थर:
२. स्थायी ठेगाना:
३. पत्राचार गर्ने ठेगाना:
४. टेलिफोन नं:

ख) निकासी / पैठारी गरिने बीउ बिजन राख्ने ठाउँ:

ग) निकासी /पैठारी गर्न चाहेको सूचित बीउ बिजनको:

१. बालीको किसिम:
२. जात:

३. स्तर:
४. परिमाण:
५. पैठारी गरिने बीउ बिजन उपयुक्त हुने क्षेत्र :
६. बिक्रि वा वितरण गर्ने क्षेत्र:
७. निकासी / पैठारी गर्ने मिति:
८. निकासी/पैठारी गर्ने देश र कम्पनी वा संस्था:
९. बीउ बिजन सूचित भएको प्रमाणित कागजातको प्रतिलिपि:

बीउ बिजन निकासी/पैठारी गर्दा त्यस समितिले निर्धारण गरे बमोजिमको परिमाणमा नमूना उपलब्ध गराउनेछु ।

निवेदकको:

दस्तखत:

नाम,थर:

ठेगाना:

मिति:

अनुसूची-७

(नियम १८ को उपनियम (२) सँग सम्बन्धित)
सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी अनुमतिपत्र

नेपाल सरकार

कृषि विकास मन्त्रालय

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय

श्री

.....

.....

बिषय:.....

अनुमतिपत्र नं:-

तपाईंले मिति मा सूचित बीउ बिजनको निकासी /
पैठारी गर्न अनुमति पाउँ भनि दिनु भएको निवेदन र पेश गर्नु भएको विवरण
बमोजिम देहाय बमोजिमको शर्त तथा बन्देजको पालना गर्ने गरी सूचित बीउ
बिजनको निकासी/पैठारी गर्न यो अनुमतिपत्र दिइएको छ ।

शर्त तथा बन्देज:

१. सम्बन्धित अधिकारीले खोजेमा यो अनुमतिपत्र देखाउनु पर्नेछ ।
२. यो अनुमतिपत्र जारी भएको मितिले एक वर्षसम्म बहाल रहनेछ ।
३. समितिबाट निरीक्षण गर्न आएको बेलामा सूचित बीउ बिजन राखिएको ठाउँको निरीक्षण गर्न दिनु पर्नेछ ।
४. बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली, २०६९ अन्तर्गत रही काम कारबाही गर्नु पर्नेछ ।

अनुमतिपत्र दिने अधिकारीको:-

सही:

नाम, थर:

दर्जा:

मिति:

अनुसूची- ८

(नियम १८ को उपनियम (३) सँग सम्बन्धित)

सूचित बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्दा पेश गर्नु पर्ने विवरण

श्री सदस्य सचिवज्यू,

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,

..... ।

बिषय:.....

महाशय,

मेरो/हाम्रो उद्योग बीउ बिजन निकासी वा पैठारी गर्ने उद्देश्यले स्थापित भएको ब्यहोराको प्रमाणित कागजात यसै विवरण साथ संलग्न राखी बीउ बिजन ऐन, २०४५ को उपदफा १५.३ बमोजिम मैले/हामीले निम्न विवरणको सूचित बीउ बिजन निकासी/पैठारी गर्न लागेकोले देहाय बमोजिमको विवरण उपलब्ध गराएको ब्यहोरा अनुरोध गर्दछु/गर्दछौं ।

क) बालीको किसिम :

ख) जात :

ग) स्तर :

घ) परिमाण :

ङ) बिक्री वितरण गरिने क्षेत्र :

च) बीउ बिजन उपयुक्त हुने क्षेत्र :

छ) बीउ बिजन सूचित भएको प्रमाणित कागजातको प्रतिलिपि:

ज) बीउ बिजन उद्योग, निकासी वा पैठारी गर्ने उद्देश्यले स्थापित भएको ब्यहोरा प्रमाणित गर्ने कागजातको प्रतिलिपि:

निवेदकको-

दस्तखत:

नाम, थर:

ठेगाना:

फोन नं. :

मिति:

अनुसूची -९

(नियम १९ को उपनियम (१) संग सम्बन्धित)

बीउ बिजनको बिक्री वितरण सम्बन्धी कारोबार गर्न दिने निवेदन

विषय: अनुमतिपत्र पाउं ।

श्री प्रमुखज्यु,

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

मेरो/हाम्रो निम्न विवरण भएको पसल/कम्पनी बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ को परिधि भित्र रही बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गर्न इच्छुक भएकोले सोको अनुमतिपत्रका लागि तोकिएको कागजात थान साथ आफुसंग भएको पूर्वाधारको विवरण सहित यो निवेदन पेश गरेको छु/ गरेका छौं ।

निवेदकको विवरण:

१. व्यक्ती/कम्पनी/संस्था/समूहको नाम:

ठेगाना:

फोन नं./फ्याक्स:

इमेल:

२. पसलहरूको ठेगाना:

(माथीको भन्दा फरक भएमा)

३. बीउ बिजन भण्डार वा गोदामहरूको ठेगाना:

४. बीउ बिजनको अलावा कारोबार गर्ने अन्य सामाग्रीहरू (यदि भए) :

(बिषादी, पशूपंछी औषधि, मलखाद, इत्यादि) उल्लेख गर्नुपर्ने ।

५. कम्पनीको कर्मचारीको विवरण

क्र. स.	पद	कर्मचारी को संख्या	शैक्षिक योग्यता	बीउ बिजन उत्पादन तथा व्यवस्थापन (परिचालन, परीक्षण, भण्डारण र प्रयोग) तालिम
१				
२				
३				
४				
जम्मा				

६. पसल/भण्डारको निर्माण

- भूई कंक्रीटको () हो वा () होईन
 अन्य के हो खुलाउने
- पर्खाल/भित्ता कंक्रीटको () हो वा () होईन
 अन्य के हो खुलाउने
- पानी () पस्ने वा () नपस्ने
 मर्मत () हुने वा () नहुने
 फोहर निस्कासन व्यवस्था () राम्रो छ वा () छैन
 भेन्टिलेसन व्यवस्था () राम्रो छ वा () छैन

७. पसल/भण्डार व्यवस्थापन

- पसल/भण्डारको रेकर्ड (आयात तथा बिक्री वितरण) राखिने () गरिएको वा () नगरिएको
 वीड बिजन परीक्षण गर्ने () गरिएको वा () नगरिएको
 प्रमाणीकरण वा यथार्थ संकेतपत्र लगाउने () गरिएको वा () नगरिएको
 यदि लगाईएको भए आवश्यक विवरण () छ वा () छैन
 प्रमाणीकरणको निस्सा सहित थैला बन्दी अवस्थामा बिक्री वितरण भएको () छ वा () छैन
 वीड बिजन व्यवसायीले यथार्थ संकेतपत्र लगाउने हो भने सो को लोगो दर्ता गरिएको () छ वा () छैन
 वीड राख्ने भांडा वा थैलाको प्रयोग विवरण
क.
ख.
ग.
- भण्डार सरसफाईको स्थिति () राम्रो वा () नराम्रो
 भण्डारमा वीडको लट () बनाईने वा () नबनाईने
 वीडको लटमा लटको विवरण () राखिएको वा () नराखिएको
 भुईमा काठको फल्याकको प्रयोग भएको () छ वा () छैन
 भित्ता र वीडको चाडको बीचको दुरी आवश्यकताअनुसार कायम () भएको वा () नभएको
 भएको भए कती दुरी छ ? से.मि.

- ✘ धुवाँउने बिषादि प्रयोग गरीदैन () गरीन्छ वा ()
- ✘ यदि प्रयोग गरीन्छ भने प्रयोग गर्न सुरक्षित () छ वा () छैन
- ✘ भ्याल, ढोका, भेन्टिलेसन राम्रोसंग हावा नछिर्ने गरी बन्द गर्न () सकिन्छ वा () सकिदैन
- ✘ पसल/भण्डारमा बीउ विजन बाहेक अन्य के के राखिएको छ ?
- क. मल
- ख. बिषादी
- ग. भेटेनरी सामग्री
- घ. पुरानो बीउ विजन (यदि छ भने के कति छ विवरण दिनु पर्ने)
- ङ. यी माथिका बस्तुहरु राखिएको भाँडाको अवस्था दुरुस्त () छ वा () छैन
- च. अन्य
- ✘ सम्पूर्ण स्टाफलाई बीउ विजन, बिषादि तथा पसल र भण्डारणमा भएको बस्तु बारे जानकारी दिने गरिएको () छ वा () छैन
- ✘ पसल/भण्डारणमा जैविक सुरक्षणका नियमहरु पालना () भएको वा () नभएको
- ✘ बिषादि प्रयोग गर्दा वा बिषादि प्रयोग गरेको बस्तु उपयोग गर्दा एप्रोन, मास्क, पञ्जा, इत्यादिको प्रयोग भएको () छ वा () छैन
- ✘ बिषादि प्रयोग पछि लुगा () फेरिन्छ वा () फेरिदैन
- ✘ साबुन पानीले हात मुख धुने गरिएको () छ वा () छैन
- ✘ पोखिएका बस्तुहरु सफा गर्न वा फाल्न कुचो, भाँडो वा अन्य आवश्यक बस्तु () छ वा () छैन
- ✘ प्रत्येक आर्थिक वर्षको बाली मौसम समाप्ती भएको एक महिनाभित्र वर्षभरी गरेको कारोवारको विवरण राष्ट्रिय बीउ विजन समितिमा उपलब्ध गराउनु पर्ने र सो को जानकारी सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास कार्यालय वा क्षेत्रीय बीउ विजन परिक्षण प्रयोगशालामा पनि उपलब्ध गराउनु पर्नेमा सो गरिएको () छ वा () छैन
- ✘ सम्बन्धित निकायले माग गरेको विवरण समयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेमा सो गरिएको () छ वा () छैन

निवेदकको हस्ताक्षर:

निवेदकको नाम:

पद (यदि कम्पनी तथा संघ संस्था भएमा):

नागरिकता नं र जिल्ला:

फोन नं:

मिति:

.....

कार्यालय प्रयोजनका लागि

निवेदन प्राप्त मिति:

निर्णय र निर्णय मिति:

बीउ विजन गुणस्तर नियन्त्रण केन्द्रलाई जानकारी दिएको मिति:

अनुसूची -१०
(नियम १९ को उपनियम (२) संग सम्बन्धित)
बीउ बिजन बिक्री बितरण सम्बन्धी अनुमतिपत्र

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

.....
अनुमतिपत्र

अनुमतिपत्र नं.
जारी मिति:

यस कार्यालयको मिति को निर्णय अनुसार निम्न बमोजिमको विवरण भएको श्री लाई बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को नियम १९ उपनियम (२) बमोजिम बीउ बिजन व्यवसाय सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरिएको छ ।

विवरण

१. प्रोप्राईटर/व्यवस्थापकको :
नाम, थर:
स्थायी ठेगाना:
हालको ठेगाना:
२. व्यवसायी/संघ/संस्था/कम्पनीको ठेगाना:

.....
प्रमुख
जिल्ला कृषि बिकास कार्यालय

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,
.....

अनुमतिपत्रको नवीकरण विवरण

अनुमतिपत्र नं. :

जारी मिति :

नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		नवीकरण दस्तुर बुभाएको रसिद/भौचर नं. र मिति	नवीकरण गर्ने अधिकृतको दस्तखत
	देखि	सम्म		

अनुसूची-११

(नियम २२ को उपनियम (१) खण्ड (क) संग सम्बन्धित)
निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालनको लागि दिने निवेदन

श्री सदस्य सचिव ज्यू
राष्ट्रिय बीउ विजन समिति
हरिहरभवन, लालितपुर ।

बिषय: प्रयोगशाला सञ्चालनको लागि अनुमतिपत्र सम्बन्धमा ।

महाशय,

मैले/हामीले बीउ विजन ऐन, २०४५ र बीउ विजन नियमावली, २०६९ बमोजिम निजीस्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहेकोले म/हामीसंग देहाय बमोजिमको मेशनरी, उपकरण, रसायन, भौतिक पूर्वाधार र जनशक्ति भएको व्यहोरा जानकारी गराउंछु/गराउंछौ । बीउ विजन नियमावली, २०६९ मा उल्लेखित शर्तहरू पालना गर्ने गरी प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र पाउनको लागि निवेदन पेश गरेको छु/गरेका छौ ।

निवेदकको

दस्तखत:

नाम, थर :

ठेगाना :

मिति :

मेशिनरी, उपकरण, रसायन, भौतिक पूर्वाधार तथा जनशक्तिको विवरण :

सि.नं.	विवरण	न्यूनतम परिमाण	मौज्दात परिमाण
क	<p>नमूना मिश्रण तथा खण्डिकरण</p> <p>१. विभिन्न आकारका स्लिभ टायरहरु</p> <p>२. सिड डिभाइडर- बुनर वा ग्यामेट</p> <p>३. सिड डिभाइडर- स्वाइल वा रिफील टाईप</p> <p>४. स्याम्पल प्यान (विभिन्न आकारका)</p> <p>५. टप लोडिङ्ग ब्यालेन्स (क्षमता २ के.जि. सम्म, दशमलवको १ स्थानसम्म)</p>	<p>१ सेट</p> <p>१</p> <p>१</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p> <p>१</p>	
ख	<p>बीउको शुद्धता परीक्षण</p> <p>१. डायफोनोस्कोप</p> <p>२. फोरसेप, स्पाचुला, ब्रश, वाचग्लास</p> <p>३. म्याग्निफायर</p> <p>४. स्टेरियो-वाईनोकुलर माईक्रोस्कोप</p> <p>५. सिभ (विभिन्न आकारका जाली सहित)</p> <p>६. एल्यूमिनियमका ट्रेहरु</p>	<p>१</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p> <p>१</p> <p>१</p> <p>१ सेट</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p>	
ग	<p>बीउको उमारशक्ति परीक्षण</p> <p>१. वाक इन जर्मिनेटर वा सिड जर्मिनेटर</p> <p>२. थर्मोमिटरहरु</p> <p>३. पेट्रिडिस</p> <p>४. रेफ्रिजेरेटर</p> <p>५. प्लास्टिक ट्रेहरु</p> <p>६. जर्मिनेशन तथा फिल्टर पेपर</p> <p>७. ग्लासवेयर (बिकर, मेजरिङ्ग सिलिन्डर, पिपेट, कोनिकल फ्लास्क)</p>	<p>१</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p> <p>१</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p> <p>आवश्यकता अनुसार</p>	

	द. स्कालपेल ९. चपिङ्ग बोर्ड १०. हाईग्रोमिटर	१ बट्टा १ १	
घ	बीउको चिस्यान परीक्षण १. सिभ सेट (०.५, १, २, ४ मि.मि.का जाली सहित) २. सिड ग्राइन्डर ३. डेसिकेटर (सिलिका जेल सहित) ४. एल्यूमिनियम क्यानहरु ५. टोङ्ग ६. तापरोधक हातेपन्जा ७. हटएअर ओभन (३०० डि. से. सम्म) ८. इलेक्ट्रोनिक ब्यालेन्स (०.००० ग्राम सम्म)	१ सेट १ १ आवश्यकता अनुसार १ १ १ १	
ङ	अन्य विविध औजारहरु १. क्याल्कुलेटर २. वास्पकरण युनिट वा युरोगार्ड ३. भित्तेघडी ४. प्लास्टिकका वाल्टीनहरु ५. कम्प्युटर तथा प्रिन्टर ६. किताब/पुस्तकालय ७. एप्रोन ८. प्राथमिक उपचार किट ९. फायर एक्स्टिंगुइशर	१ १ १ ३ १ सेट आवश्यकता अनुसार २ १ सेट १	
च	ल्याब केमिकलहरु १. जिब्रेलिक एसिड २. पोटासियम नाईट्रेट ३. सोडियम हाईपोक्लोराईड ४. सोडियम हाईड्रोक्साइड ५. सल्फ्यूरिक एसिड ६. नाईट्रिक एसिड	आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार आवश्यकता अनुसार	

छ	भौतिक पूर्वाधार: निम्न शाखा सहितको प्रयोगशाला १. नमूना प्राप्ति तथा दर्ता कोठा २. ड्राई रुम (शुद्धता परीक्षण) ३. बेट रुम (जर्मिनेशन परीक्षण) ४. बीउ परिक्षण स्थल ५. प्राविधिक कक्ष ६. प्रशासन कक्ष ७. नमूना भण्डार		
ज	जनशक्ति: १. बीउ विश्लेषक (अधिकृत स्तर) २. प्रयोगशाला सहायक (प्राविधिक) ३. कार्यालय सहयोगी	१ १ १	

- ◆ चिस्यान परीक्षणको लागि तोकिएको दशमलवको तीन स्थानसम्म जोख्ने तराजु नै शुद्धता विश्लेषणको लागि पनि प्रयोग गर्न सकिनेछ तर चिस्यान परीक्षण नगर्ने भए शुद्धता परीक्षणको लागि दशमलवको तीन स्थानसम्म जोख्ने तराजु अनिवार्य रूपमा हुनु पर्नेछ ।
- ◆ प्रयोगशालामा काम गर्ने प्रयोगशाला सहायक कम्तिमा एस.एल.सी उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

अनुसूची-१२

(नियम २२ को उपनियम (२) संग सम्बन्धित)

निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालनको लागि दिने अनुमतिपत्र

श्री

.....

बिषय: अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको ।

महाशय,

तपाईं/त्यस कार्यालय/त्यस संस्थाले निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना र संचालन गरी पाउं भनी समिति समक्ष दिनु भएको निवेदन उपर कारवाही हुंदा बीउ विजन ऐन २०४५ को उपदफा ९.४ तथा बीउ विजन नियमावली, २०६९ को नियम २२ को परिधि भित्र रही निजीस्तरमा बीउ विजन प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न यो अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ । अनुमतिपत्र प्रदान गर्ने अधिकारीको

दस्तखत:

नाम, थर :

दर्जा : सदस्य सचिव, राष्ट्रिय बीउ विजन समिति

मिति :

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सचिवालय

अनुमतिपत्रको नवीकरण बिबरण

अनुमतिपत्र नं. :

जारी मिति :

नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		नवीकरण दस्तुर बुझाएको रसिद/भौचर नं. र मिति	नवीकरण गर्ने अधिकृतको दस्तखत
	देखि	सम्म		

प्रयोगशाला सञ्चालनको क्रममा देहायका शर्तहरू पालना गर्नु पर्नेछ

- (१) बीउ विजन विश्लेषकले बीउ विजन विश्लेषण गर्ने अनुमतिपत्र बीउ विजन नियमावली बमोजिम नवीकरण गराउनु पर्नेछ ।
- (२) प्रयोगशालाको अनुगमन तथा निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र प्राप्त गर्दाको अवस्थामा उल्लेख गरिए अनुसारको मेशिनरी तथा उपकरण, जनशक्ति, र भौतिक पुर्वाधार पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।
- (३) मेशिनरी तथा उपकरणहरू बिग्रेको अवस्थामा तत्काल केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा जानकारी दिनु पर्नेछ र यसरी जानकारी दिएको मितिबाट बढिमा ३ महिना भित्र उक्त मेशिनरी उपकरणको मर्मत वा नयाँ व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (४) जनशक्तिमा हेरफेर हुन सक्ने अवस्था आएमा तत्काल केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालामा जानकारी दिई बढिमा ६ महिना भित्र जनशक्तिको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- (५) मेशिनरी, उपकरण र जनशक्तिको कारणवश हेरफेर हुने भएमा उक्त मेशिनरी, उपकरण तथा जनशक्तिको उपयुक्त व्यवस्था नगरी बीउ विजन विश्लेषण गर्न पाइने छैन ।
- (६) केन्द्रीय बीउ विजन परीक्षण प्रयोगशालाबाट अनुगमन तथा निरीक्षणको क्रममा दिएको सुझावहरू पालना गर्नु पर्नेछ ।

अनुसूची -१३
(नियम २२ को उपनियम (३) संग सम्बन्धित)

अनुमतिपत्र रद्द सम्बन्धी सूचना

श्री

बिषय: अनुमतिपत्र रद्द गरिएको सूचना ।

महाशय,

तपाईं/त्यस कार्यालय/त्यस संस्थाले राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिबाट मितिमा प्रदान गरिएको अनुमतिपत्र बमोजिम निजी क्षेत्रमा प्रयोगशाला स्थापना तथा सन्चालन भैरहेकोमा बीउ बिजन ऐन, २०४५ र बीउ बिजन नियमावली, २०६९ ले तोके बमोजिमका सेवा र शर्तहरू मध्ये निम्न शर्तहरू पालना नभएको पाईएकोले राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको निर्णय बमोजिम मितिदेखि लागु हुने गरि तपाईं/त्यस कार्यालय/त्यस संस्थाले निजीस्तरमा बीउ बिजन प्रयोगशाला स्थापना र सञ्चालन गर्न प्राप्त गर्नु भएको अनुमतिपत्र रद्द गरिएको व्यहोरा सूचित गर्दछु ।

अनुमतिपत्र रद्द गर्ने अधिकारीको

दस्तखत:

नाम, थर :

दर्जा :सदस्य सचिव, राष्ट्रिय बीउ बिजन समिति

मिति :

पालना नभएका सेवा र शर्तहरू :

- १.
- २.
- ३.
- ४.

अनुसूची-१४

(नियम २४ को खण्ड (ग), नियम २५ को खण्ड (ख), नियम २६ को खण्ड (ख),
नियम २७ को खण्ड (ख) र नियम ३४ को खण्ड (क) संग सम्बन्धित)

खण्ड क

सम्पूर्ण परीक्षणको प्रतिवेदन
.....प्रयोगशाला
.....

बीउ विश्लेषण प्रतिवेदन

नमुना प्राप्त मिति:

परीक्षण नं

परीक्षण शुरु गरेको मिति:

बीउको स्तर:

परीक्षण सिद्धिएको मिति:

लटको परिमाण:

उत्पादन वर्ष:

परीक्षण तरिका:

तापक्रम:

बाली:

जात र स्तर:

लट नं:

नमुना पठाउनेको नाम:

ठेगाना:

नमुना लिनेको नाम:

ठेगाना:

नमुना लिएको मिति:

बीउ विश्लेषण प्रतिशत							
शूद्ध बीउ	अन्य बालीको बीउ	भारपात को बीउ	निष्कृत्य पदार्थ	चिस्यान	१००० दानाको तौल (ग्राममा)	उम्रने शक्ति	कैफियत
अन्य बालीको बीउ:१०००ग्राममा प्रकार/संख्यामा:		भारपातको बीउ:१००० ग्राममा प्रकार/संख्यामा:			अन्य जातको बीउ:१००० ग्राममा प्रकार/संख्यामा:		

कडा बीउ:

स्वच्छ बीउ:

विक्रीत बेर्ना:

मृत बीउ:

प्राप्त नमुना (उपचार गरिएको/नगरिएको):

चिस्यान परिक्षण विधि:

कैफियत:

() असल वीड	() वीडको लागि प्रयोग गर्न नहुने
() अन्य गुणस्तर ठिक भए तापनि उम्रने शक्ति कम प्रमाणिकरणको लागि/यथार्थ संकेत पत्रको लागि	() नमुनाको जात नमिलेको
() वीडको न्यूनतम स्तरमा ल्याउन भरपातको वीड बढी भएकोले अझ सफा गर्नु पर्ने ।	() पुरा विश्लेषण गर्न वीड कम
() वीडको न्यूनतम स्तरमा ल्याउन निष्कृत्य पदार्थ बढी भएकोले अझ सफा गर्नु पर्ने ।	() ज्यादै कीरा लागेको
() वीडको न्यूनतम स्तरमा ल्याउन चिस्यान बढी भएकोले अझ सुकाउनु पर्ने ।	() ज्यादै रोग लागेको

द्रष्टव्य:

- यो प्रतिवेदनका नतिजाहरु नमूनामा आधारित छन् । अतः यो नतिजा काममा ल्याउंदा नमूनाले वीडको सम्पूर्ण परिमाणलाई प्रतिनिधित्व गर्ने हुनुपर्छ । यदि यस्तो छैन भने यसको जिम्मेवार वीड विश्लेषक हुने छैन ।
- वीडको गुणस्तर वीड परीक्षणमा सन्तोषजनक भए पनि वीड भण्डारको अवस्था, वीडमा हुन सक्ने चिस्यानको घटबढको मात्रा, कीराको प्रकोप र विभिन्न वातावरणमा निर्भर गर्दछ । अतः यी विभिन्न अवस्था र वातावरणबाट वीड जोगाउने उत्तरदायित्व वीड वेच्ने वा किन्नेहरुकै हुन्छ । कुनै हालतमा पनि यो परीक्षणको नतिजा ६ महिना भन्दा बढी प्रयोगमा ल्याउनु हुँदैन । यस अवधि भन्दा बढीको लागि पुनः प्रमाणित गर्नु परेमा पुनः परीक्षण गराउनु पर्छ ।

प्रतिवेदन तयार पार्ने

वीड विश्लेषक

आधिकारीक दस्तखत र मिति

खण्ड ख
उमारशक्ति परीक्षणको प्रतिवेदन

.....प्रयोगशाला
.....

परीक्षण नं.	नमूना पठाउने को नाम र ठेगाना	बाली/ जात/ स्तर/ लट नं.	नमूना प्राप्त मिति	परीक्षण अवधि	बीउ परिक्षण को तरिका/ तापक्रम	परीक्षण समाप्त मिति	उत्पादन वर्ष	उम्रनेशक्तिको विश्लेषण (प्रतिशत)						कैफियत / लटको परिमाण	
								सामान्य बर्ना	कडा बीउ	स्वच्छ बीउ	विकृत बर्ना	मरेको बीउ	बीउ पचार		

द्रष्टव्यः

- यो प्रतिवेदनमा समावेश भएको नतिजाहरु नमूनामा आधारीत छन् । अतः यो नतिजा प्रयोगमा ल्याउंदा नमूनाले बीउको सम्पूर्ण परीमाणलाई प्रतिनिधित्व गर्ने हुनु पर्दछ ।
- बीउको गुणस्तर संतोषकजनक भए पनि बीउ भण्डारको अवस्था, बीउमा हुन सक्ने चिसानको घटबढको मात्रा, कीराको प्रकोप विभिन्न वातावरणमा निर्भर गर्दछ । अतः यो विभिन्न अवस्था र वातावरणबाट बीउ जोगाउने उत्तरदायित्व बीउ वेच्ने वा किन्नेहरुको हुन्छ । कुनै हालतमा पनि यो परीक्षणको नतिजा ६ महिनाभन्दा बढी प्रयोगमा ल्याउनु हुदैन ।
- बीउको उमारशक्ति प्रमाणीकरण / यथार्थ संकेतपत्रको लागि तोकिएको न्यूनतम स्तर भन्दा कम आएमा गोलो (O) चिन्ह लगाई कैफियतमा जनाइने छ ।

.....
प्रतिवेदन तयार गर्ने

.....
बीउ विश्लेषक

.....
आधिकारीक दस्तखत र मिति

अनुसूची-१५

(नियम ३० को उपनियम (४) संग सम्बन्धित)

**बाली निरीक्षण/बीउ बिजन नमूना सङ्कलन/बीउ बिजन विश्लेषण सम्बन्धी
अनुमतिपत्र प्राप्त गर्न दिने निवेदन**

श्री सदस्य सचिवज्यू,

राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिको सचिवालय,

.....

बिषय: अनुमतिपत्र पाउं ।

महाशय,

मैले राष्ट्रिय बीउ बिजन समितिबाट मितिमा संचालित
.....बिषयको परीक्षा नियमानुसार उत्तीर्ण गरेको ब्यहोरा
जानकारी गराउँदछु । बीउ बिजन ऐन, २०४५ तथा बीउ बिजन नियमावली,
२०६९ को अधिनमा रहीपदको कार्य गर्न इच्छुक भएकोले
अनुमति पाउनको लागि यो निवेदन दिएको छु । तोकिए बमोजिम दस्तुर
बुझाएको रसिद एवं अन्य आवश्यक कागजातका प्रमाणित प्रतिलिपिहरु
यसै साथ संलग्न छ । ऐनको दफा १६ को उपदफा १६.६ बमोजिम अनुमति
पाउँ ।

निवेदकको:

दस्तखत:

नाम थर:

स्थायी ठेगाना:

पत्राचार गर्ने ठेगाना:

टेलिफोन नं:

अनुसूचि-१६

(नियम ३० को उपनियम (५) संग सम्बन्धित)

निजी क्षेत्रका बाली निरीक्षक, बीउ बिजन नमूना सङ्कलक तथा बीउ बिजन
बिश्लेषकलाई दिने अनुमतिपत्र

श्री

बिषय: अनुमतिपत्र सम्बन्धमा ।

महाशय,
तपाईंलाई बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली २०६९ ले तोकेको
सेवा र शर्तहरूको अधिनमा रहने गरी
पदको कार्य गर्न बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा १६ को उपदफा १६.६
अनुसार यो अनुमतिपत्र प्रदान गरिएको छ ।

प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने अधिकारीको

दस्तखत:

नाम, थर :

दर्जा :

मिति :

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
राष्ट्रिय बीउ विजन समितिको सचिवालय
हरिहरभवन, ललितपुर

निजी क्षेत्रका बाली निरीक्षक, बीउ विजन नमूना सङ्कलक, तथा बीउ विजन
बिश्लेषकको
अनुमतिपत्र नवीकरण बिबरण

अनुमतिपत्र नं. :

जारी मिति :

नवीकरण मिति	नवीकरण अवधि		नवीकरण दस्तुर बुझाएको रसिद/भौचर नं. र मिति	नवीकरण गर्ने अधिकृतको दस्तखत
	देखि	सम्म		

अनुसुचि-१७
(नियम ३२ को खण्ड (घ) संग सम्बन्धित)
बीउ बिजन जफत गर्ने मुचुल्का

बिषय: मुचुल्का सम्बन्धमा ।

बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को परिधि भित्र रही नियमावलीको नियम ३२ को खण्ड (ख) बमोजिम श्रीको बीउ बिजन बिक्री बितरण गरिरहेको स्थान (पसल/घर/गोदाम तथा अन्य संरचना लगायत) निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन बिक्री बितरण गरेको/कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ बिजन बिक्री बितरण गरेको पाईएकोले तपसिलका जिल्ला कृषि बिकास कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि वा नमूना सङ्कलक तथा २ जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा निजबाट बीउ बिजन ऐन २०४५ को दफा ११क./११ख. उल्लंघन भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दै बिक्री बितरण भईरहेको बीउ बिजन मध्ये देहाय बमोजिमका बीउ बिजन जफत गरिएको छ ।

जफत गरिएको बीउ बिजनको किसिम, जात, र परिमाण:

सि.नं.	बीउ बिजनको किसिम	जात	लट नं. वा संकेत	परिमाण (के.जीमा)	जफत गर्नु पर्ने कारण

उपस्थिति :

श्री, दस्तखत:.....

श्री, दस्तखत:

श्री.....,

.....अधिकृत/नमूना सङ्कलक, जिल्ला कृषि बिकास

कार्यालय,

दस्तखत:

वाली निरीक्षकको:

दस्तखत:

नाम थर:

ठेगाना:

मिति:

अनुसूचि-१८

(नियम ३२ को खण्ड (च) संग सम्बन्धित)

बीउ बिजन जफत सम्बन्धी सूचना

श्री

बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को परिधि भित्र रही नियमावलीको नियम ३२ को खण्ड (ख) बमोजिम श्रीको बीउ बिजन बिक्री बितरण गरीरहेको स्थान (पसल/घर/गोदाम तथा अन्य संरचना) निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन बिक्री बितरण गरेको/कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ बिजन बिक्री बितरण गरेको पाईएकोले तपसिलका जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, का अधिकृत/नमूना सङ्कलक श्री र २ जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा निजबाट बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ११ क./११ख. उल्लघन भएको व्यहोरा प्रमाणित गर्दै बिक्री बितरण भईरहेको बीउ बिजन मध्ये देहाय बमोजिमका बीउ बिजन जफत गरिएको व्यहोरा सूचित गरीन्छ ।

जफत गरिएको बीउ बिजनको किसिम, जात र परिमाण :

सि.नं.	बीउ बिजनको किसिम	जात	लट वा संकेत नं.	परिमाण (के.जीमा)	जफत गर्नु पर्ने कारण

उपस्थिति :

श्री दस्तखत

श्री दस्तखत

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, का अधिकृत/नमूना संकलक श्री दस्तखत

बाली निरीक्षकको :

दस्तखत :

नाम थर :

ठेगाना :

मिति :

अनुसूची-१९

(नियम ३२ को खण्ड (छ) संग सम्बन्धित)

जफत गरिएको बीउ बिजन बुझाउदा गरिने भरपाई

बीउ बिजन ऐन २०४५, बीउ बिजन नियमावली, २०६९ को परिधि भित्र रही श्रीको बीउ बिजन बिक्री वितरण गरीरहेको स्थान (पसल/घर/गोदाम/तथा संरचना लगायत) निरीक्षण गर्दा अनुमतिपत्र नलिई बीउ बिजन बिक्री वितरण गरेको / कृषि अनुसन्धानको प्रयोजनको लागि वाहेक सूचित नभएको बीउ बिजन विक्रि वितरण गरेको पाईएकोले जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका अधिकृत श्री र तपसिलका २ जना सर्वसाधारणको उपस्थितिमा निज/त्यस संघ सस्थाबाट बीउ बिजन ऐन, २०४५ को दफा ११ क. / ११ख. उल्लंघन भएको ब्यहोरा प्रमाणित गर्दै बिक्री वितरण भईरहेको बीउ बिजनको नियमानुसार जफत गरी नमूना सङ्कलक श्री को रोहवरमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयमा बुझाएको ब्यहोरा प्रमाणीत गरिन्छ ।

बुझाएको बीउ बिजनको किसिम, जात र परिमाण :

सि.नं.	बीउ बिजनको किसिम	जात	लट नं. वा संकेत	परिमाण (के.जीमा)

उपस्थिति :

श्री

श्री

नमूना सङ्कलकको

दस्तखत :

नाम :, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,

पद :

बुझाउनेको :

बुझिलिनेको :

दस्तखत : दस्तखत :

नाम, थर नाम, थर :

पद : पद :

मिति : मिति :

अनुसूची-२०

(नियम ३३ को खण्ड (छ) तथा नियम ३७ को उपनियम (२) संग सम्बन्धित)

मुद्दा दायर

श्री प्रमुख ज्यू,

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,

बीउ विजन ऐन २०४५, बीउ विजन नियमावली, २०६९ अनुसार श्री
.....ले सञ्चालन गरेको/गरीरहनु भएको
बीउ विजन व्यवसाय संग सम्बन्धित संरचना/बीउ विजनका
लटहरु/कागजपत्र/अनुमतिपत्रहरु एवं अन्य काम कारवाहीहरु निरीक्षण गर्दा
त्यस संघ सस्थाको/निजको देहाय बमोजिमको क्रियाकलापहरुबाट ऐनको दफा
.....उल्लंघन भई नियमावलीको नियम

विपरीत पाईएकोले ऐनको दफा २१ को उपदफा २१.२ अनुसार जिल्ला
न्यायधिवक्ता श्रीको राय लिई देहाय
बमोजिमको आवश्यक सबुद प्रमाण र कागजातहरु समेत संलग्न राखि ऐनको
दफा २१ को उपदफा २१.१ अनुसार मुद्दा दायर गरेको छु । बीउ व्यवसाय
सञ्चालन गर्दा वा बीउ विजन सम्बन्धी अन्य काम कारवाही गर्दा त्यस संघ
संस्था/निजबाट कानूनको उल्लंघन भएकाले त्यस संघ सस्था/निज श्री
.....,
लाई ऐनको दफा १९ को उपदफाअनुरूप सजायको
माग गर्दछु ।

उल्लंघन भएका क्रियाकलापहरु (√ चिन्ह लगाउने) :

- क) बिक्री बितरण भैरहेको बीउ विजन राखिएको भांडामा संकेतपत्र नभएको ।
- ख) संकेतपत्रमा उल्लेख भएका बिबरणहरु तोकिए बमोजिम नभएको ।
- ग) कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ विजन बिक्री बितरण गरेको ।
- घ) बीउ विजन बिक्री बितरणको लागि आवश्यक अनुमतिपत्र नभएको ।

- ड) कुनै खास क्षेत्रको लागि मात्र उपयुक्त हुने भनी प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ विजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा पनि बिक्री बितरण गरेको वा गराएको ।
- च) बाली निरीक्षण, बीउ विजन विश्लेषण तथा प्रयोगशाला सञ्चालन गर्ने अनुमतिपत्र नलिई बीउ विजन व्यवसाय सञ्चालन गरेको ।
- छ) बिक्री बितरण भैरहेको बीउ विजन राखिएको भांडामा संकेतपत्र तथा संकेतपत्रमा उल्लेख भएका विवरणहरु तोकिए बमोजिम भए पनि परीक्षण पश्चात बीउ विजनको गुणस्तर टलरेन्स भित्र नपरेको वा तोकिए बमोजिम नभएको वा गुणस्तरको हद नपुगेको ।
- ज) ऐन र नियमावली विपरीत कुनै काम कारवाही गरेको प्रमाणित हुने अन्य कुनै पनि किसिमको ब्यहोरा :

.....

.....

.....

.....

.....

संलग्न सबुद प्रमाण तथा कागजातहरु :

- क) संकेतपत्र नभएको वा संकेतपत्रमा उल्लेख गर्नु पर्ने विवरण तोकिए बमोजिम नभएको, बीउ विजन राखिएको भांडा सहितको वा बीउ विजन बिक्री बितरण रोक्न दिईएको सूचनाको विपरीत बिक्री बितरण गरेको भांडा एवं लट नं सहितको नमूना थान ।
- ख) बीउ विजन सम्बन्धित कागजपत्रहरु थान।
- ग) ऐनको दफा ११क. र ११ख. विपरीत अनुमतिपत्र नलिई बीउ विजन बिक्री बितरण गरेको वा कृषि अनुसन्धान प्रयोजनको लागि बाहेक सूचित नभएको बीउ विजन बिक्री बितरण गरेको व्यहोरा प्रमाणीत गरी त्यस्ता बीउ विजन जफत गरेको सम्बन्धी विभिन्न अनुसूचीहरुको प्रतिलिपि थान ।

- घ) प्रजनकले निर्धारण गरेको किसिम र जातको सूचित बीउ बिजन त्यसरी निर्धारण गरिएको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा बिक्री वितरण गरेको वा गराएको व्यहोरा प्रमाणीत हुने कुनै पनि किसिमको बिल, भर्पाइ वा अन्य कागजातहरुको थान
- ङ) सम्बन्धित क्षेत्रीय बीउ बिजन परिक्षण प्रयोगशालामा बीउ बिजन परीक्षण गर्न पठाईएको पत्रको प्रतिलिपि थान
- च) सम्बन्धित क्षेत्रीय बीउ बिजन परिक्षण प्रयोगशालाको बीउ बिजन गुणस्तर परीक्षणको प्रमाणीत प्रतिवेदन थान
- छ) ऐन र नियमावली विपरीत काम कारबाही गरेको प्रमाणित हुने कुनै पनि किसिमको कागजातहरु थान
- ज) ऐन र नियमावली विपरीत काम कारबाही गरेको प्रमाणित हुने कुनै पनि किसिमको व्यहोरा

- झ)

नमूना सङ्कलकको :

दस्तखत :

नाम थर :

पद :,

जिल्ला कृषि बिकास कार्यालय,

अनुसूची-२१

(नियम ३७ को उपनियम (२) संग सम्बन्धित)

मुद्दाको कारबाही किनारा

श्री

..... ।

त्यस संघ सस्था/तपाईंले सञ्चालन गरीरहनु भएको बीउ विजन ब्यवसायसंग सम्बन्धित संरचना/बीउ विजनका लटहरु/कागजपत्र/अनुमतिपत्रहरु एवं अन्य काम कारबाहीहरु नमूना सङ्कलक श्रीले निरीक्षण गर्दा देहाय बमोजिमको क्रियाकलापहरुबाट बीउ विजन ऐन, २०४५ को दफा उल्लंघन भई बीउ विजन नियमावली, २०६९ को नियमविपरीत पाईएकोले ऐनको दफा २१ को उपदफा २१.२ अनुसार जिल्ला न्यायधिवक्ता श्रीको राय लिई देहाय बमोजिमको आवश्यक सबुद प्रमाण र कागजातहरु समेत संलग्न राखि मितिमा ऐनको दफा २१ को उपदफा २१.१ अनुसार मुद्दा दायर गरिएको थियो । उक्त मुद्दामा त्यस संघ सस्था/तपाईंलाई ऐनको दफा १९ को उपदफाअनुरूप सजाय गर्नु पर्ने दाबी गरिएकोमा सो सम्बन्धमा संलग्न सबुद प्रमाण, परीक्षण प्रतिवेदन र अन्य आवश्यक कागजातहरुको अध्ययन, अनुसन्धान तथा छानबिन गर्दा त्यस संघ सस्था/तपाईंको

क्रियाकलापले ऐन को दफा उल्लंघन भएको/नभएकोले र सो कार्य नियमावलीको नियमविपरीत भएको/नभएकोले त्यस संघ सस्था/तपाईंलाई ऐनको दफा १९ को उपदफाअनुरूप सजाय गर्नु पर्ने/नपर्ने ठहर गर्दै सजाय गरेको / सफाई दिएको छु ।

मुद्दाको कारबाही र किनारा गर्ने अधिकारीको :

दस्तखत :

नाम थर :

पद : प्रमुख, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,, ।

मिति :

अनुसूची-२२
(नियम ३८ को उपनियम (१) संग सम्बन्धित)
मुद्दाको पुनरावेदन

श्री क्षेत्रीय कृषि निर्देशकज्यू
क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय,

नमूना सङ्कलक श्री.....ले मेरो/मेरो संघ
सस्था...../श्री.....को
बीउ बिजन व्यवसायसंग सम्बन्धित संरचना/बीउ बिजनका
लटहरु/कागजपत्र/अनुमतिपत्रहरु एवं अन्य काम कारबाहीहरु निरीक्षण गर्दा
बीउ बिजन ऐन २०४५ को दफा उल्लंघन भएको भनी दायर
मुद्दामा मुद्दा हेर्ने अधिकारीले बीउ बिजन ऐन २०४५ को दफा को
उपदफा उल्लंघन भएको भनी मितिमा गरेको फैसला
उपर चित्त नबुझेकाले सो फैसला बदर गर्नका लागि बीउ बिजन नियमावली
२०६९ को नियम ४० उपनियम (१) बमोजिम पुनरावेदन गरेको छु । आवश्यक
सवुद प्रमाण तथा कागजात यसैसाथ संलग्न राखेको छु ।

पुनरावेदन गर्ने :

दस्तखत :

नाम :

पद:,
.....

मिति :.....

संलग्न कागजातहरु:

.....
.....
.....

अनुसूची-२३
(नियम ३८ को उपनियम (३) संग सम्बन्धित)
पुनरावेदन उपरको कारबाही

श्री

..... ।

तपाईंले/त्यस संस्थाले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय,बाट
मिति.....मा बीउ विजन ऐन २०४५ को दफा.....
उपदफा.....उल्लंघन गर्नु भएको भनी गरिएको फैसला बदर गरी पाउन
यस निर्देशनालयमा मिति.....मा गर्नु भएको पुनरावेदन सम्बन्धमा
संलग्न सबुद प्रमाण, परीक्षण प्रतिवेदन र अन्य आवश्यक कागजातहरुको
अध्ययन, अनुसन्धान तथा जांचबुझ गर्दा तपाईं/ त्यस संघ
संस्था/श्री.....
.....बाट/को.....

.....काम कारबाहीले ऐनको दफा उल्लंघन भएको/
नभएकोले र सो कार्य नियमावलीको नियमविपरीत
भएको/नभएकोले तपाईंलाई/त्यस संघ संस्था/श्री
.....लाई ऐनको दफा.....को उपदफा
अनुरूप सजाय गर्न पर्ने/गर्न नपर्ने ठहर गर्दै सजाय गर्ने/सफाई दिने आदेश
गर्दछु ।

पुनरावेदन सुन्ने अधिकारीको :

दस्तखत :

नाम थर :

पद : क्षेत्रीय कृषि निर्देशक, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, ।

मिति :